

**AANTALLEN COFFEESHOPS EN
GEMEENTELIJK BELEID 1999-2007**

**COFFEESHOPS IN
NEDERLAND 2007**

COLOFON

© WODC/St. INTRAVAL

Postadres:
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail info@intraval.nl

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:
St. Jansstraat 2C
Telefoon 050 - 313 40 52
Fax 050 - 312 75 26

Kantoor Rotterdam:
Goudsesingel 184
Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 010 - 476 83 76

Juni 2008

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tekst:	B. Bieleman, A. Beelen, R. Nijkamp, E. de Bie
Opmaak:	M. Boendermaker
Omslag:	E. Cusiel
Druk:	A4
Opdrachtgever:	WODC, Ministerie van Justitie

ISBN 97 89088 74 029 9

VOORWOORD

Coffeeshops in Nederland 2007 is het achtste deel van de monitor over het aantal officieel gedoogde coffeeshops en het gemeentelijk (handhavings)beleid in Nederland. De meting is in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL. Evenals in voorgaande metingen zijn ambtenaren van alle Nederlandse gemeenten ondervraagd over het aantal aanwezige officieel gedoogde coffeeshops en over het gemeentelijk coffeeshopbeleid.

De meting is uitgevoerd door Rick Nijkamp, Arjan Beelen en Edgar de Bie onder leiding van Bert Bieleman. Mark van Aalderen, Martin Haayer en Tsjisse de Jong hebben meegewerkt aan de telefonische enquêtes.

Graag willen wij de leden van de begeleidingscommissie onder voorzitterschap van mw. dr. M.M.J. van Ooyen-Houben (Ministerie van Justitie, WODC) bedanken voor de enthousiaste en constructieve wijze waarop zij het onderzoek hebben begeleid. De commissie bestond verder uit: mw. drs. Y.N.E.G. Dieteren (Vereniging Nederlandse Gemeenten); mw. mr. R. Muradin (Ministerie van Justitie); dhr. drs. L.J. Olsthoorn (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid); en dhr. mr. J.A.W. Verbruggen (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). Verder gaat onze dank uit naar de respondenten, zonder wie dit onderzoek niet mogelijk was geweest.

Namens INTRAVAL,

Bert Bieleman
Rick Nijkamp

Groningen-Rotterdam
Juni 2008

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Summary	I
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Landelijk coffeeshopbeleid	1
1.2 Probleemstelling	9
1.3 Onderzoeksopzet	11
1.4 Indeling rapport	14
Hoofdstuk 2 Aantal coffeeshops	17
2.1 Totaal aantal coffeeshops	17
2.2 Coffeeshops naar inwoneraantal	21
Hoofdstuk 3 Gemeentelijk beleid	25
3.1 Beleidsvormen	25
3.2 Gevoerde beleid	27
3.3 Aanwezigheid coffeeshops en beleidsvorm	31
3.4 Overig lokaal cannabisbeleid	32

	Pagina
Hoofdstuk 4	Handhavingsbeleid 39
4.1	Definiëring AHOJ-G criteria 39
4.2	Additionele beleidscriteria 41
4.3	Handhavingswijze in beleid 46
4.4	Sanctiebeleid en overtredingen 48
4.5	Ervaringen, knelpunten en toekomstplannen 58
Hoofdstuk 5	Samenvatting en conclusies 61
5.1	Aantal coffeeshops 62
5.2	Gemeentelijk beleid 63
5.3	Handhavingsbeleid 64
5.4	Sanctiebeleid en sanctionering 65
5.5	Ervaringen en toekomstplannen 67
	Geraadpleegde literatuur 71
Bijlage 1	Vragenlijst 77
Bijlage 2	Overzicht gemeenten 95

SUMMARY

This study provides insight into the numbers of officially tolerated sales points of soft drugs (coffee shops) and the municipal coffee shop policy in the Netherlands in 2007. In order to create a valid comparison, the number of coffee shops was counted and the municipal policy assessed in a similar way as 1999-2005. In 2005, it was decided to carry out the monitor every two years. At the end of 2007, civil servants in all of the then existing 443 municipalities were given a questionnaire on the official, written, coffee shop policy. In principle, these are the same civil servants who were involved in the last measurement, or their substitutes or their successors. These civil servants are involved in their municipality's soft drugs and coffee shop policy.

As in previous years, all of the civil servants were asked questions about the number of coffee shops. In the 2007 measurement, the questions referred to 2007 and in some areas also to 2006. Questions were also asked about the policy in their municipalities. The objectives of a municipality's policy, the policy on drugs tourism and illegal sales, the Act called 'Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur' (BIBOB) and the enforcement of the coffee shop policy were also examined. The civil servants of municipalities with one or more coffee shops were also asked questions about the enforcement policy with regard to the AHOJ-G criteria. These civil servants were also asked additional questions about their municipality's policy in terms of the proximity of the coffee shops to schools and the country's border, and, if applicable, other policy criteria used.

This monitor focuses solely on the number of coffee shops and the policy carried out by the municipalities. This report does not examine how the policy is enforced or whether the AHOJ-G criteria are observed. The conclusions are set out below as separate points.

1. Number of coffee shops

How many coffee shops were there in 2007?

- Number of coffee shops

- Geographical spread and coffee shop density

Number of coffee shops

- ♦ There are one or more coffee shops in 106 of the 443 municipalities in the Netherlands. In 105 of these municipalities, coffee shops are tolerated and one municipality has a zero policy. This municipality does have a coffee shop. The 106 municipalities that do have coffee shops have a total of 702 coffee shops, which represents a decrease of 3.7 percent compared with 2005, when there were 729 coffee shops. In 2005, 105 municipalities had one or more coffee shops; in 2007 106 municipalities had one or more coffee shops. Since the 1990s, the number of coffee shops has slightly decreased each year. The decrease was higher in the beginning than it has been in recent years.
- ♦ The coffee shops have mainly disappeared as a result of the elimination policy in a number of large municipalities. In addition, a number of coffee shops have had to close for financial reasons.

Geographical spread and coffee shop density

- ♦ Concentrations of coffee shops are mainly found in the Randstad and in the provinces' medium-sized cities. As in previous years, half of the coffee shops (51%) are established in the five municipalities with more than 200.000 inhabitants. Most of the municipalities with less than 50.000 inhabitants do not have any coffee shops. The 106 municipalities that have coffee shops have an average of 0,53 coffee shops per 10.000 inhabitants.

2. Municipal policy

What is the municipalities' policy on the establishment and licensing of coffee shops?

- *Types of policy*
- *Number of coffee shops that are officially allowed*
- *Regional agreements*

Types of policy

- ♦ One quarter (25%, 111 municipalities) of the Dutch municipalities tolerate coffee shops. Six of these municipalities have indicated that they do not currently have any coffee shops. In 2007, almost two-thirds (66%) of all of the municipalities had a zero policy, 24 percent had a maximum policy, while in 10 percent of the municipalities no policy had been formulated.

Number of coffee shops that are officially allowed

- ♦ In 2007, 16 municipalities with a maximum policy had more tolerated coffee shops than the policy allowed for. On the other hand, 17 municipalities had fewer coffee shops than the stated maximum. In total, there are just as many coffee shops as is officially allowed.

Regional agreements

- ♦ Half of all of the municipalities (52%) indicated that regional agreements had been made on coffee shop policy. Of the municipalities that do not tolerate coffee shops (332), about three-fifths (58%) had made regional agreements on coffee shops. Of the 111 municipalities that tolerate coffee shops, 34 percent had made regional agreements. There are three types of agreements: one or two large municipalities in the region tolerate coffee shops and the other municipalities do not; none of the municipalities in the region tolerate coffee shops; the number of coffee shops per number of inhabitants is determined at a regional level. The situation in 2007 is largely comparable to that of 2005.

3. Enforcement

What is the municipalities' enforcement policy?

- National criteria in the municipal policy
- Additional criteria
- Measures against the non-tolerated sale of soft drugs
- Enforcement

National criteria in the municipal policy

- ♦ The majority of the municipalities (90% in 2007) indicated during the definition of the AHOJ-G criteria that they explicitly followed the guidelines of the Board of Attorneys-General and did not make any additions or deviations.

Additional criteria

- ♦ There are currently no coffee shops where the combined sale of soft drugs and alcohol is allowed. In 2005, there were still 47 so-called hash cafes where this was possible. These have since been converted into standard food and drink establishments or into alcohol-free coffee shops.
- ♦ Of the 106 municipalities that have coffee shops, 85 municipalities (80%) had a distance or proximity criterium to schools in 2007. Most of these municipalities (44) indicated that they apply a (minimum) distance of 250 metres.
- ♦ Of the 106 municipalities that have coffee shops, 15 are directly on the border. In 2007, one municipality indicated that policy had been put in place for the proximity to the country border. The distance is not further specified.
- ♦ In 61 of the 106 municipalities, one or more criteria for the establishment of coffee shops are applied in addition to the above-mentioned policy criteria and measures.

Measures against the non-tolerated sale of soft drugs

- ♦ The 2007 measurement shows that 62 percent of Dutch municipalities have explicitly included the Opium Act (Article 13b) in their policy.¹ In 2005, only 48 percent of the Dutch municipalities had included this Act.

¹Article 13b of the Opium Act changed in September 2007. This study refers to the old article.

- ♦ More municipalities have included Article 174a of the Municipal Act in their policy: 62 percent in 2007 as opposed to 47 percent in 2005.

Enforcement

- ♦ Of the 106 municipalities that have coffee shops, 99 have defined in the policy how the AHOJ-G criteria are enforced. Seven municipalities indicated that they have not (yet) done this. In the majority of the municipalities (97), the civil servants stated that the enforcement of all five of the criteria had been defined.
- ♦ In most of the municipalities (82%) in which enforcement has been defined, the AHOJ-G criteria have to be reactively and proactively enforced in the form of unannounced and announced controls.

4. Sanction policy and sanctioning

What is the sanction and penal action policy and how is it applied in 2007?

- *Sanction routes*
- *Violations*
- *Sanctions*
- *Application of BIBOB, Article 13b of the Opium Act and Article 174a of the Municipality Act*

Sanction routes

- ♦ In 77 municipalities with coffee shops (73%), the administrative sanctions for the violation of the AHOJ-G criteria are (officially) defined in the coffee shop policy. They have not been defined in the other 29 municipalities.
- ♦ Like in 2005 (90%), most of the municipalities (94%) that have included sanctions in the policy have also defined sanction routes or a step-by-step plan. This route or plan consists (by criterium) of two, three, four, or five steps.

Violations

- ♦ According to civil servants, no violations of the additional criteria were recorded in 2007 in most (59%) of the municipalities with coffee shops.
- ♦ The violations that were recorded in 2007 relate mainly to the Youth criterium (15 municipalities) and to the Maximum sales stock (20 municipalities).
- ♦ According to the civil servants, a total of 88 violations of the AHOJ-G criteria were identified in 2007; 19 more than in 2005.

Sanctions

- ♦ In 2007, the violation of the Maximum sales stock (28 times) resulted the most often in sanctions.
- ♦ A number of municipalities have not formulated sanctions for the violation of the Large quantities criterium and of the Maximum sales stock criterium because these criteria, according to them, are difficult to control and the burden of proof is difficult to compile. The sanctions imposed in 2007 show that this does not apply to every municipality.
- ♦ Most of the violations (A-criterium 13 times; J-criterium 20 times) were countered with an official warning.
- ♦ For 63 of the 94 violations that were sanctioned, the first step in the step-by-step plan was imposed. A sanction from the second, third and fourth step was mainly imposed for violations of the Large quantities criterium and the Maximum sale stock criterium.
- ♦ In 2007, a sanction was imposed 15 times without following a step-by-step plan. The main reason for this is that the corresponding municipality did not have a step-by-step plan at that time.
- ♦ The step-by-step plan was consistently followed for most of the violations (85%). Reasons to deviate from the step-by-step plan are the severity of the violations or a combination of violations.

Enforcement BIBOB, Damocles Act and Victor Act

- ♦ Of the 23 municipalities that enforced the BIBOB Act in 2007, the majority (15) enforced the Act only once. Three municipalities enforced the Act twice and five municipalities enforced it three or more times.
- ♦ Article 13b of the Opium Act (Damocles) was enforced in 2007 by one-fourth of the municipalities with coffee shops (59 times in total). This is the old Article 13b before the changes in November 2007.
- ♦ Article 13b of the Opium Act was less frequently enforced in municipalities that do not have coffee shops (a total of seven times in five municipalities). This situation is not much different than in 2005.
- ♦ Article 174a of the Municipality Act (Victor) was enforced in 2007 to tackle illegal sales a total of 22 times in ten municipalities that have coffee shops. In the municipalities that do not have coffee shops, this article was not enforced once in 2007. This is, in both categories of municipalities, less often than in 2005.

5. Experiences and future plans

Which experiences did civil servants have with coffee shop policy and the enforcement policy, and have changes been made after 2007?

Experiences

- ♦ The experiences with the coffee shop policy and the enforcement of the AHOJ-G criteria are, like in 2004 and 2005, predominantly positive. Of the 337 municipalities that do not have coffee shops, 302 indicated that they have had no problems or have had good experiences with the policy and those involved.
- ♦ The municipalities that do have coffee shops are also predominantly positive (71%). Heavy traffic, caused in particular by drugs tourism, and the sanctions and procedures of the enforcement policy are not referred to by any of the civil servants (six each) as bottlenecks.

- ♦ Ninety nine of the 106 municipalities that have coffee shops indicated that the AHOJ-G criteria are sufficiently suitable to regulate the sale of soft drugs.
- ♦ Of the municipalities that do not have coffee shops, 299 (89%) indicated that they have sufficient means to enforce the policy. The 29 municipalities that indicated that they do not have sufficient means, specified in particular the lack of an (sound) enforcement policy (13) and enforcement capacity (9) as problems.

Future plans

- ♦ Of the 337 municipalities that do not have coffee shops, 75 (22%) indicated that they want to change the policy in the next two years. Five municipalities will evaluate their policy during this period and possibly implement any ensuing changes in their coffee shop policy.
- ♦ In 15 municipalities, the possibilities of the Opium Act's revised Article 13b will be added to the policy in the coming period. In addition, 15 of the 45 municipalities that do not have a coffee shop policy yet, want to put an official policy in place.
- ♦ Of the 80 municipalities that do not have coffee shops that will be changing or evaluating their coffee shop policy in the next two years, eight indicated that they are doing this as a result of the coalition agreement. A large number (22) indicated that they are taking this into account or that the policy will be aligned to the national policy.
- ♦ Thirtyseven of the municipalities that have coffee shops want to implement policy changes in the next two years. Like the municipalities that do not have coffee shops, a number of the municipalities that have coffee shops (four) want to evaluate their current policy first and adapt their policy according to the results.
- ♦ Six municipalities indicated that they want to implement the changes in the Damocles Act, four municipalities want to include the BIBOB Act in their policy, while four other municipalities want to create a proximity criterium (to schools or other coffee shops).

- ♦ Seven of the 41 municipalities that have coffee shops that want to change or evaluate their coffee shop policy indicated that they are doing this as a result of the coalition agreement. In three municipalities, the plans were not made as a result of the coalition agreement, but, according to them, are in line with it.

1. INLEIDING

Sinds 1999 wordt in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie jaarlijks het aantal officieel gedoogde verkooppunten van cannabis en het lokale cannabisbeleid geïnventariseerd.¹ Voor deze meting van de monitor zijn ambtenaren, verantwoordelijk voor het cannabisbeleid, van alle 443 Nederlandse gemeenten ondervraagd. De resultaten hebben betrekking op de situatie in november en december 2007.

1.1 Landelijk coffeeshopbeleid ²

Sinds de wijziging van de Opiumwet in 1976 is er sprake van een onderscheid tussen hard- en softdrugs. De wijziging had vooral tot doel de hard- en softdrugsmarkt van elkaar gescheiden te houden. Aanvankelijk werd in de bepalingen in de Opiumwet uitgegaan van de verkoop van softdrugs door een huisdealer. Eind jaren tachtig blijkt echter dat de verkoop van softdrugs voornamelijk in zogenoemde coffeeshops plaatsvindt. Daarom heeft het Openbaar Ministerie (OM) in 1991 voor een landelijke invoering van de AHOJ-G criteria voor coffeeshops gekozen. Als aan deze criteria wordt voldaan dan ziet het OM af van vervolging (artikel 167 lid 2 Sv). De criteria zijn destijds als volgt geformuleerd:

- geen Affichering (bij de verkoop van drugs);
- geen verkoop van Harddrugs;

¹ Gemeenten bepalen met behulp van de landelijke richtlijnen en (de voorwaarden uit) het eigen coffeeshopbeleid welke verkooppunten zij officieel gedogen. Deze verkooppunten dienen altijd in bezit te zijn van een door de gemeente uitgegeven gedoogverklaring. In het vervolg van deze rapportage worden de officieel gedoogde verkooppunten van cannabis aangeduid met de term coffeeshops.

² Grote delen van de tekst uit deze en de volgende paragrafen zijn eerder verschenen in het rapport 'Coffeeshops in Nederland 2005. Aantallen coffeeshops en gemeentelijk beleid 1999-2005' (Bieleman e.a. 2006).

- geen Overlast;
- geen verkoop van drugs aan Jeugdigen en geen toegang aan jeugdigen tot een coffeeshop;
- geen verkoop van Grote hoeveelheden per transactie, dat wil zeggen hoeveelheden groter dan geschikt voor eigen gebruik.

In de jaren negentig bleek dat de criteria op verschillende wijzen werden geïnterpreteerd. Zo werd door de ene gemeente een leeftijdsgrens van 16 jaar gehanteerd, terwijl andere gemeenten de grens op 18 jaar stelden. Ook was niet duidelijk wat werd bedoeld met hoeveelheden voor eigen gebruik. In oktober 1994 werden daarom de richtlijnen door het College van procureurs-generaal geformaliseerd (Staatscourant 1994, 203). Het criterium ‘geen Affichering’ werd omschreven als ‘geen reclame met uithangborden, in etalages of via de media’, de leeftijdsgrens werd gelegd bij 18 jaar en de Maximale verkoophoeveelheid per transactie werd gesteld op 30 gram.

In 1995 verscheen de Drugsnota ‘Het Nederlands drugsbeleid; continuïteit en verandering’. Hierin werd opgemerkt dat met name ‘de bonafide coffeeshops hebben bewezen een bijdrage te leveren aan de afscherming van softdruggebruikers tegen de wereld van de harddrugs’. Er werden echter ook enkele kritische opmerkingen gemaakt over de toename van het aantal coffeeshops en over de overlast die werd veroorzaakt door coffeeshops. Om de coffeeshops te saneren besloot het kabinet onder meer de gecombineerde verkoop van alcohol en softdrugs verbieden. De achterliggende gedachte van deze bepaling was dat hierdoor het te controleren segment van economische bedrijvigheid werd versmald, terwijl tevens werd bevorderd dat een beperkter publiek zou worden geconfronteerd met (soft)drugs (ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), ministerie van Justitie en ministerie van Binnenlandse Zaken 1995). Daarnaast werd voorgesteld de G van de AHOJ-G criteria aan te passen. De Maximale transactiehoeveelheid werd verlaagd van 30 naar vijf gram en er kwam een Maximale voorraadhoeveelheid van 500 gram.

In oktober 1996 zijn de ‘Richtlijnen voor het opsporings- en strafvorderingsbeleid inzake strafbare feiten van de Opiumwet’

door het Openbaar Ministerie in werking getreden (Staatscourant 1996, 187). In de richtlijnen wordt onder meer aangegeven dat het coffeeshopbeleid op onderdelen nader kon worden bepaald door het lokale driehoeksoverleg (burgemeester, politie, Openbaar Ministerie).

Op 21 april 1999 is de Opiumwet uitgebreid met artikel 13b, de zogenoemde Wet Damocles. Dankzij dit artikel is de burgemeester bevoegd tot toepassing van bestuursdwang indien in woningen of lokalen dan wel in of op bij woningen of zodanige lokalen behorende erven soft- of harddrugs wordt verkocht, afgeleverd of verstrekt dan wel daartoe aanwezig is. Hieronder vallen ook coffeeshops. Voorheen was dit niet mogelijk aangezien de door de diverse gemeenten ingezette bestuursrechtelijke instrumenten niet rechtstreeks op de Opiumwet waren gebaseerd (SIDV 1999). Op grond van artikel 174a Gemeentewet, de zogenoemde Wet Victoria, heeft de burgemeester de bevoegdheid tot ontruiming en sluiting van woningen en niet voor het publiek toegankelijk lokalen indien er sprake is van (ernstige vrees voor) verstoring van de openbare orde door bijvoorbeeld drugsgebruikers en drugs-handelaren en of het in het geding zijn van de veiligheid en gezondheid van omwonenden als gevolg van bijvoorbeeld drugsgebruik of drugshandel.

Het College van procureurs-generaal stelt de AHOJ-G criteria in december 2000 als volgt vast (Staatscourant 2000, 250):

- geen Affichering: dit betekent geen reclame anders dan een summiere aanduiding op de betreffende lokaliteit;
- geen Harddrugs: dit betekent dat geen harddrugs voorhanden mogen zijn en/of verkocht mogen worden;
- geen Overlast: onder overlast kan worden verstaan parkeeroverlast rond de coffeeshop, geluidshinder, vervuiling en/of voor of nabij de coffeeshop rondhangende klanten;
- geen verkoop aan Jeugdigen en geen toegang aan jeugdigen tot een coffeeshop, waarbij is gekozen voor een strikte handhaving van de leeftijdsgrens van 18 jaar;
- geen verkoop van Grote hoeveelheden per transactie: dat wil zeggen hoeveelheden groter dan geschikt voor eigen gebruik (= 5 gram). Onder transactie wordt begrepen alle

koop en verkoop in één coffeeshop op eenzelfde dag met betrekking tot eenzelfde koper.

Met name het criterium Affichering dient volgens het College strikt te worden gehandhaafd, omdat binnen het Nederlandse drugsbeleid wordt gehecht aan preventie en het onwenselijk is niet-gebruikers ongewild te confronteren met (reclame voor) drugs (Staatscourant 2000, 250). Naast de AHOJ-G criteria stelt het College van procureurs-generaal dat een coffeeshop een alcoholvrije horecagelegenheid moet zijn. Tevens geeft het aan dat in het lokale driehoeksoverleg de Maximale handelsvoorraad van gedoogde coffeeshops kan worden vastgesteld. De voorraad zou in ieder geval niet de 500 gram te boven mogen gaan.

In september 2007 is de Opiumwet gewijzigd (Staatsblad 2007, 355). Door deze wijziging kunnen burgemeesters bestuursdwang toepassen ter handhaving van artikel 2 en 3 van de Opiumwet. In de praktijk komt dit neer op een aanscherping van het cannabisbeleid. De systematische handel in cannabis en harddrugs buiten coffeeshops om (bijvoorbeeld vanuit woningen of andere lokalen) kan nu beter worden aangepakt, ook als er geen sprake is van overlast. Voor de wijziging kon alleen tegen ‘voor publiek toegankelijke lokalen’ worden opgetreden op grond van artikel 13b van de Opiumwet. Voor niet ‘publiek toegankelijke lokalen’ (zoals woningen) kon worden opgetreden op grond van artikel 174a van de Gemeentewet. In de praktijk bleek het vaak moeilijk om verstoring van de openbare orde, met name overlast, aan te tonen waardoor artikel 174a van de Gemeentewet veelal te kort schoot. Bestuursdwang kan nu worden ingezet tegen alle illegale verkooppunten wegens overtreding van de Opiumwet. Verstoring van de openbare orde hoeft niet meer aangetoond te worden. In hoeverre deze wijziging van invloed is op het aantal coffeeshops in Nederland en het gevoerde coffeeshopbeleid is op dit moment nog niet vast te stellen. Mogelijke effecten zullen in een volgende meting pas zichtbaar kunnen worden.

Beoogde doelen coffeeshopbeleid

In de in 1995 verschenen Drugsnota ‘Het Nederlands drugsbeleid; continuïteit en verandering’, waarin een belangrijke plaats is ingeruimd voor het Nederlandse beleid ten aanzien van coffeeshops, wordt ‘het voorkomen dan wel beperken van de

risico's van druggebruik voor het individu, zijn directe omgeving en de samenleving' genoemd als centrale doelstelling (ministeries van VWS, Justitie en Binnenlandse Zaken 1995). Dit betekent concreet dat zowel landelijk als lokaal wordt beoogd dat:

- de markt voor softdrugs van de markt voor harddrugs gescheiden blijft;
- overlast en verstoring van de openbare orde zoveel mogelijk worden beperkt en beheersbaar blijven;
- gezondheidsrisico's, met name voor jongeren, door middel van preventie en voorlichting zoveel mogelijk worden beperkt.

In de interdepartementale cannabisbrief (2004) van de ministeries van VWS, Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zijn de doelstellingen opnieuw geformuleerd en verder aangescherpt.

Scheiding der markten

Met het beleidsmatig en strafrechtelijk onderscheid tussen drugs met een onaanvaardbaar risico (harddrugs) en cannabis (softdrugs) wordt uitdrukking gegeven aan de verschillen in de gezondheidsrisico's van deze middelen. Doelstelling is om zowel de vraag- als aanbodzijde van de markt voor cannabis en de markt voor drugs met onaanvaardbare risico's van elkaar te scheiden. Door het opstellen en uitvoeren van lokaal beleid dient te worden bewerkstelligd dat de verkoop en het gebruik van softdrugs worden afgescheiden van de markt voor harddrugs. In dit kader dient de verkoop van softdrugs slechts te worden toegestaan in bepaalde lokaliteiten en onder strikte voorwaarden (waaronder de AHOJ-G criteria).

Beperking overlast en beheersing openbare orde

Door het kanaliseren van de verkoop van cannabis in coffeeshops wordt de overlast die doorgaans met straathandel en de verkoop vanuit illegale verkooppunten gepaard gaat tot op zekere hoogte beheersbaar gehouden. In de Drugsnota worden echter kritische opmerkingen gemaakt over de overlast veroorzaakt door (bezoekers van) coffeeshops. De nota pleit daarom voor een sanering (beperking van het aantal) en betere beheersing van de coffeeshops. Om ongewenste neveneffecten beter te bestrijden dient op lokaal niveau nadrukkelijk een handhavingsbeleid te

worden ingezet, waarbij effectief gebruik dient te worden gemaakt van de daarvoor beschikbare wetgeving en bestuursrechtelijke middelen. De overlast veroorzaakt door drugstoerisme in de grensgebieden dient met name te worden tegengegaan door nadere regelgeving op te stellen en grensoverschrijdend samen te werken (ministerie van VWS, ministerie van Justitie en ministerie van BZK 2004).

Beperking gezondheidsrisico's

Hoewel het Nederlandse drugsbeleid uitgaat van de verschillen tussen de risico's van harddrugs en die van softdrugs, impliceert dit niet dat het gebruik van cannabis zonder risico's is. Zo wordt cannabis overwegend gerookt, waardoor er kans is op schade aan de luchtwegen. Problematisch gebruik en (psychische) afhankelijkheid zijn eveneens mogelijke risico's. Overheden dienen daarom via preventie en voorlichting, met name gericht op jongeren, zoveel mogelijk het (problematisch) gebruik van cannabis te voorkomen.³ Om tot verdere beperking en ontmoediging van het cannabisgebruik te komen ontwikkelde het ministerie van VWS in 2004 het Actieplan Ontmoediging Cannabis (ministerie van VWS 2004).

Onderzoek en monitoren

De ontwikkelingen rond coffeeshops worden sinds een aantal jaren nauwgezet gevolgd met behulp van een monitor. Zo heeft INTRAVAL voor het WODC sinds 1999 jaarlijks een telling verricht van het aantal gedoogde verkooppunten in Nederland en het gemeentelijk beleid inzake coffeeshops geïnventariseerd (Bieleman en Goeree 2000, 2001, 2002, Bieleman e.a. 2003, 2005). In 2003 is deze telling en inventarisatie uitgevoerd door het IVA (Pardoel e.a. 2004). De monitor maakt deel uit van de Nationale Drug Monitor en vindt plaats in het kader van het monitoren van de doelstellingen van de drugsnota "Het Nederlandse drugsbeleid: continuïteit en verandering" uit oktober

³ Het gaat hierbij met name om het gebruik onder jongeren. Uit de Nationale Drug Monitor (NDM 2006) blijkt dat het bevolkingspercentage dat ooit cannabis heeft gebruikt tussen 2001 en 2005 is toegenomen. Onder de schoolgaande jeugd (12-18 jaar) is het percentage actuele cannabisgebruikers tussen 1996 en 2003 licht gedaald. Cijfers uit 2005 laten zien dat het gebruik van cannabis onder scholieren is gestabiliseerd (Van Dorsselaer e.a. 2007).

1995. Daarnaast zijn diverse onderzoeken in het kader van het softdrugsbeleid uitgevoerd. In dit rapport wordt alleen aandacht besteed aan het formele, landelijke en gemeentelijke coffeeshopbeleid. Ook de overige aspecten van de softdrugsmarkt staan sterk in de belangstelling. Zo voerde de Universiteit van Amsterdam voor het Ministerie van Justitie een onderzoek uit naar de niet gedoogde verkoop van cannabis (Korf e.a. 2005). Het Trimbos Instituut onderzoekt jaarlijks de ontwikkelingen op het gebied van het THC gehalte in cannabissoorten (Niesink e.a. 2007). Verder is in opdracht van het WODC een onderzoek naar de praktijk van handhaving en naleving van het coffeeshopbeleid uitgevoerd (Broekhuizen e.a. 2006).

Actuele ontwikkelingen

De afgelopen jaren staat landelijk gezien het softdrugsbeleid en cannabisgebruik hoog op de politieke agenda. In het veiligheidsprogramma 'Naar een veiliger samenleving' is veel aandacht besteed aan het coffeeshopbeleid. De ministeries van Justitie, VWS en BZK stellen in de interdepartementale cannabisbrief (2004) dat het coffeeshopbeleid in Nederland op een aantal onderdelen, met name de afstand van coffeeshops tot scholen en tot de landsgrens, geen resultaten heeft opgeleverd. Zij pleiten ervoor in overleg met gemeenten te komen tot een striktere handhaving en een betere hantering van de afstandscriteria tot scholen en (indien van toepassing) tot de landsgrens. De ministeries stellen in de cannabisbrief verder effectiever de teelt van cannabis te willen tegengaan door nauw samen te werken met de overige betrokken partijen, zoals woningcorporaties, gemeenten, belastingdienst en OM.⁴

Een nieuwe ontwikkeling die ook voor coffeeshops gevolgen heeft, is de op 1 juni 2003 in werking getreden Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet BIBOB). Met deze wet wordt beoogd te voorkomen dat met

⁴ In Nederland is de teelt van hennep proportioneel toegenomen. Volgens onderzoek uit 2003 was er sprake van een toename van het aantal ontmantelingen van hennepkwekerijen, inbeslagnames van planten en strafrechtelijke vervolging van telers (Bovenkerk e.a. 2003). Zowel in 2005 als in 2006 zijn om en nabij de 6.000 hennepkwekerijen ontmanteld (Wouters e.a. 2007).

aanbesteding van overheidsopdrachten of het verlenen van subsidies of vergunningen onbedoeld criminele activiteiten worden gefaciliteerd. Om dit te voorkomen kan het gemeentelijke bestuur aan Bureau BIBOB advies vragen over het risico dat misbruik van overheidsvoorzieningen zou kunnen plaatsvinden.

De cannabissector, waartoe coffeeshops behoren, wordt gezien als een van de bedrijfssectoren die mogelijk kwetsbaar zijn voor (georganiseerde) criminaliteit.⁵ Ook de branches transport, milieu, bouw, horeca, prostitutie en bedrijven waarin substanties als bedoeld in de Opiumwet worden geproduceerd, verwerkt of verhandeld, zijn vatbaar voor criminaliteit.

De Wet BIBOB dient bij het cannabisbeleid echter niet gebruikt te worden als afweermiddel voor de vestiging van coffeeshops, maar expliciet om vergunningverlening aan coffeeshophouders met eventuele contacten met criminele organisaties te voorkomen. Ook de interdepartementale beleidsbrief cannabis pleit voor een bevordering van het gebruik van het BIBOB instrumentarium om dergelijke criminele uitwassen tegen te gaan.

Het huidige kabinet wil de bestrijding van de productie van en de handel in drugs evenals de bestrijding van drugsoverlast onverminderd voortzetten. Ten aanzien van jongeren wordt een krachtig preventiebeleid beoogd. Coffeeshops bij scholen dienen te worden gesloten en coffeeshops in de grensstreek dienen te worden tegengegaan. Daarnaast wil het huidige kabinet de bestrijding van grootschalige wietteelt intensiveren, waarbij nauw zal moeten worden samengewerkt in het grensgebied met buurlanden.

⁵ In 2003-2004 is de cannabisbranche door bureau INTRAVAl doorgelicht op kwetsbare plekken voor (het indringen van) georganiseerde criminaliteit (Snippe e.a. 2004). Het blijkt dat met name de achterdeur van de coffeeshops en de faciliterende rol van zogenoemde growshops bij de teelt van hennep belangrijke risicofactoren vormen. Er is reeds diverse malen geconstateerd dat growshops een cruciale rol spelen bij de bedrijfsmatige wietteelt (Spapens e.a. 2007). Bovendien blijkt een aanzienlijk deel van de cannabisondernemers criminele antecedenten te hebben (Snippe e.a. 2004).

1.2 Probleemstelling⁶

De centrale **probleemstelling** van deze meting van de monitor luidt als volgt:

Welk vestigings-, handhavings- en sanctiebeleid voeren gemeenten ten aanzien van coffeeshops en hoeveel coffeeshops telt Nederland in 2007? Welke ontwikkelingen zijn waarneembaar ten opzichte van eerdere jaren en wat zijn voornemens voor de toekomst?

Uit de probleemstelling vloeit een zestal **onderzoeksvragen** voort:

1. Welk beleid voeren gemeenten ten aanzien van vestiging en vergunningverlening van/aan coffeeshops:
 - a. Welke beleidsvormen hebben gemeenten? Zijn er regionale afspraken?
 - b. Hoeveel coffeeshops worden formeel toegelaten?
 - c. Hebben gemeenten beleid met betrekking tot illegale verkooppunten?
 - d. Hanteren gemeenten additionele criteria naast de AHOJ-G criteria? Zo ja, welke zijn dit?
 - e. Hoe vaak wordt een afstandscriterium ten opzichte van basis- of VO-scholen en (indien van toepassing) tot de landsgrens gehanteerd? Hoe zijn deze gedefinieerd? In hoeveel coffeeshops is de gecombineerde verkoop van cannabis en alcohol toegestaan?
 - f. Is toepassing van het BIBOB-instrumentarium in het gemeentelijk beleid vastgelegd?
2. Welk handhavingsbeleid voeren gemeenten:
 - a. Hoe zijn de landelijke criteria in het gemeentelijk beleid uitgewerkt?

⁶ De probleemstelling en de onderzoeksvragen komen voort uit de startnotitie 'Coffeeshops in Nederland: aantallen en gemeentelijk beleid in 2007' (Van Ooyen, 2007).

- b. Bevatten de gemeentelijke beleidsplannen maatregelen om drugstoerisme en niet-gedoogde verkoop van softdrugs tegen te gaan? Zo ja, welke?
 - c. Wie is verantwoordelijk voor de handhaving? Zijn er handhavingsarrangementen? Wat is vastgelegd over handhavingsactiviteiten (bijvoorbeeld frequentie en aard van controles)?
3. Wat is het sanctie- en strafvorderingsbeleid:
- a. Welke sanctietrajecten zijn vastgelegd?
4. Wat is de actuele situatie in de gemeenten:
- a. Hoeveel coffeeshops zijn er in 2007? Wat is de geografische spreiding en de verdeling naar gemeente en gemeentegrootte? In hoeverre komt het actuele aantal coffeeshops overeen met het in het beleid beoogde aantal? Wat is de coffeeshopdichtheid (aantal shops per 10.000 inwoners)?
 - b. Hoeveel coffeeshops bevinden zich in de buurt van scholen (basis en VO) en van de grens? Wat is de afstand?
 - c. Hoe vaak is BIBOB, artikel 13b Opiumwet of artikel 174a Gemeentewet toegepast?
 - d. Hoeveel overtredingen hebben gemeenten geregistreerd? Welke criteria betroffen deze?
 - e. Welke sancties zijn erop gevolgd? Wat was de duur van de sancties? Zijn de sancties consequent toegepast? Hoe vaak is strafrechtelijk ingegrepen?
5. Welke veranderingen in beleid zijn er ten opzichte van eerdere jaren?
6. Zijn beleidswijzigingen voorgenomen voor na 2007? Welke? Hoe verhouden deze zich tot het Coalitieakkoord?

De onderzoeksvragen zijn min of meer gelijk aan de voorgaande jaren, met uitzondering van vraag 4e en vraag 6. Evenals in voorgaande metingen gaat het om een telling van de door gemeenten officieel gedoogde verkooppunten van softdrugs en een inventarisatie van de gemeentelijke beleidsvormen.

1.3 Onderzoeksopzet

Het tellen van het aantal coffeeshops en het inventariseren van het gemeentelijk beleid is in verband met een valide vergelijking op vergelijkbare wijze uitgevoerd als in 1999 - 2005. In 2005 is besloten de monitor eens in de twee jaar uit te voeren. Eind 2007 is aan ambtenaren van alle op dat moment bestaande 443 gemeenten een vragenlijst voorgelegd betreffende het formele, schriftelijk vastgelegde coffeeshopbeleid. In principe zijn dit dezelfde ambtenaren als in de voorgaande meting of hun plaatsvervangers c.q. opvolgers. Het betreft hier ambtenaren die zijn betrokken bij het softdrugs- en coffeeshopbeleid van hun gemeente.

Alle ambtenaren zijn, evenals in voorgaande jaren, vragen gesteld over het aantal coffeeshops. In de monitor 2007 is vooral gevraagd naar 2007 en op onderdelen ook naar 2006. Verder zijn vragen gesteld over het in hun gemeente gevoerde beleid. Hierbij is tevens ingegaan op de doelstellingen van het gemeentelijk beleid, het beleid ten aanzien van drugstoerisme en illegale verkoop, het BIBOB-instrumentarium en prestaties ten aanzien van de handhaving van het coffeeshopbeleid. De ambtenaren van de gemeenten met één of meerdere coffeeshops zijn tevens vragen gesteld over het handhavingsbeleid ten aanzien van de AHOJ-G criteria. Ook zijn aan deze ambtenaren extra vragen gesteld over het beleid van de gemeente inzake de afstand van coffeeshops tot scholen, de afstand tot de landsgrens en, indien van toepassing, overige gehanteerde beleidscriteria.

Het gaat in deze monitor uitsluitend om de aantallen coffeeshops en het gemeentelijke beleid. Er wordt in dit rapport niet ingegaan op de concrete praktijk van de handhaving en de naleving van de AHOJ-G criteria.

Methode en benadering

Er is een onderscheid gemaakt in twee categorieën gemeenten: nulgemeenten en coffeeshopgemeenten. De ambtenaren zijn allen benaderd met dezelfde vragenlijst. De vragenlijst is opgenomen in Bijlage 1.

Nulgemeenten

De zogenoemde nulgemeenten hebben geen coffeeshops in hun gemeente. Bij de ambtenaren van de nulgemeenten zijn minder vragen uit de vragenlijst afgenomen dan bij de ambtenaren van de coffeeshopgemeenten.

De verantwoordelijke ambtenaren van de nulgemeenten zijn telefonisch benaderd met de vraag of zij willen meewerken aan het onderzoek, en of de vragenlijst direct telefonisch afgenomen kan worden. Indien een ambtenaar hiervoor niet direct tijd had, is een afspraak gemaakt om de vragenlijst op een ander tijdstip telefonisch af te nemen of is de vragenlijst opgestuurd of gemaïld, afhankelijk van de voorkeur van de betreffende ambtenaar. Bij het grootste deel van de gemeenten is de vragenlijst direct telefonisch afgenomen. Bij de andere gemeenten is de vragenlijst via de post of de e-mail gestuurd en geretourneerd. Bij een klein deel is de lijst deels telefonisch deels via de post of e-mail afgenomen.

Coffeeshopgemeenten

De zogenoemde coffeeshopgemeenten hebben één of meerdere coffeeshops. Bij de ambtenaren van deze gemeenten is de gehele vragenlijst afgenomen.

De verantwoordelijke ambtenaren van de gemeenten met coffeeshops zijn allen eerst telefonisch benaderd met de vraag of ze (opnieuw) mee willen werken aan het onderzoek en of zij de vragenlijst zelf willen invullen of dat deze enige tijd later telefonisch zal worden afgenomen (nadat zij de vragenlijst hebben ontvangen en tijd hebben gehad om gegevens op te zoeken). Vervolgens is een afspraak gemaakt wanneer de vragenlijst uiterlijk zou worden geretourneerd en is de vragenlijst aan de ambtenaar verstuurd per post of e-mail. Op het moment dat de ingevulde vragenlijst retour is ontvangen, is direct gecontroleerd of alles goed is ingevuld. Als dit niet het geval is, is direct de ambtenaar telefonisch benaderd om de vragenlijst volledig en correct te krijgen. Dit is net zolang herhaald totdat de vragenlijst volledig en correct is ingevuld.

Respons

De respons van het onderzoek in 2007 ligt bij de nulgemeenten evenals bij coffeeshopgemeenten op 100 procent (alle 443

gemeenten hebben meegewerkt). Door de lengte van de vragenlijst hebben ambtenaren van de coffeeshopgemeenten veel tijd nodig gehad voor het volledig invullen van de vragenlijst. Dit heeft niet alleen geleid tot vertraging in de dataverzameling (uitstel van retournering van de vragenlijst omdat verschillende onderdelen nader moesten worden uitgezocht), maar ook tot een gereserveerde houding van enkele ambtenaren om in de toekomst opnieuw aan het onderzoek deel te nemen.

Beleidsdocumenten

Sinds de start van de monitor heeft bureau INTRAVAl de ambtenaren gevraagd of in het voorgaande jaar wijzigingen in het coffeeshopbeleid hebben plaatsgevonden, en of er een kopie van het meest recente beleidsstuk kan worden opgestuurd. Inmiddels is INTRAVAl in het bezit van het formele, schriftelijk vastgestelde, coffeeshopbeleid van een groot deel van alle Nederlandse gemeenten. Aangezien het in deze monitor gaat om het formele beleid is daarom bij onduidelijkheden tijdens de verwerking van de ingevulde vragenlijsten tevens gebruik gemaakt van de officiële beleidsnotities.⁷

Gemeentelijke herindeling

Op 1 januari 2007 is het aantal gemeenten door gemeentelijke herindelingen afgenomen van 467 (in 2005) naar 443. Tabel 1.1 laat zien om welke gemeenten het gaat.

⁷ Het gaat hierbij met name om het onderdeel sanctiebeleid. Er wordt overigens door gemeenteambtenaren in de ingevulde vragenlijst veelvuldig verwezen naar de (meegezonden) beleidsnotitie.

Tabel 1.1 Gemeentelijke herindelingen en naamswijzigingen 2005 - 2007

Oude situatie (01-01-2005)	Nieuwe situatie (01-01-2007)
Binnenmaas, 's Gravendeel	Binnenmaas
Drechterland Venhuizen	Drechterland
Bergschenhoek Berkel en Rodenrijs Bleiswijk	Lansingerland
Healen Heythuysen Hunsel Roggel en Neer	Leudal
Heel Maasbracht Thorn	Maasgouw
Medemblik Noorder-Koggenland Wognum	Medemblik
Nieuwkoop Liemeeer Ter Aar	Nieuwkoop
Groenlo	Oost-Gelre
Katwijk Rijnsburg Valkenburg	Katwijk
Obdam Wester-Koggenland	Koggenland
Ambt-Montfort Roerdalen	Roerdalen
Roermond Swalmen	Roermond
Sassenheim Voorhout Warmond	Teylingen
Amerongen Doorn Driebergen-Rijsenburg Leersum Maarn	Utrechtse Heuvelrug

1.4 Indeling rapport

In het volgende hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het aantal coffeeshops in alle 443 Nederlandse gemeenten eind 2007. Tevens wordt een vergelijking gemaakt met de resultaten uit de vorige metingen. Hoofdstuk 3 gaat in op het gemeentelijk coffeeshopbeleid in de 443 gemeenten. Ook hier worden de resultaten vergeleken met die uit de voorgaande metingen. In

hoofdstuk 4 komt het handhavingsbeleid inzake de AHOJ-G criteria en overige beleidscriteria in alle gemeenten met coffeeshops aan bod. In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op het gemeentelijk gebruik van het BIBOB-instrumentarium, het gemeentelijk beleid inzake drugstoerisme en het gemeentelijk beleid ten aanzien van illegale verkoop. Daarnaast wordt ingegaan op de (consequente) toepassing van sancties. In hoofdstuk 5 worden de conclusies besproken. De bijlagen bevatten naast de gebruikte vragenlijst (Bijlage 1) tevens een overzicht van het aantal coffeeshops in alle Nederlandse gemeenten (Bijlage 2).

2. AANTAL COFFEESHOPS

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het aantal coffeeshops in de 443 Nederlandse gemeenten. Er wordt onder meer aandacht besteed aan de verdeling van de coffeeshops naar gemeentegrootte en aan de geografische spreiding van de coffeeshops.

Het Openbaar Ministerie verstaat onder coffeeshops "alcoholvrije horecagelegenheden waar handel en gebruik van softdrugs plaatsvindt" (Staatscourant 2000). Gemeenten kunnen hiervan afwijken in hun coffeeshopbeleid. Hierdoor vallen niet alle gedoogde coffeeshops onder de definitie van het Openbaar Ministerie. Zo gedoogde één gemeente tot halverwege 2006 verkooppunten waar ook alcohol werd geschonken. Ook gedooft een aantal gemeenten verkooppunten waar alleen softdrugs kunnen worden afgehaald en waar dus niet kan worden gebruikt. Wanneer in deze rapportage wordt gesproken over coffeeshops dan worden hiermee verkooppunten bedoeld die van de desbetreffende gemeente een gedoogverklaring hebben ontvangen.

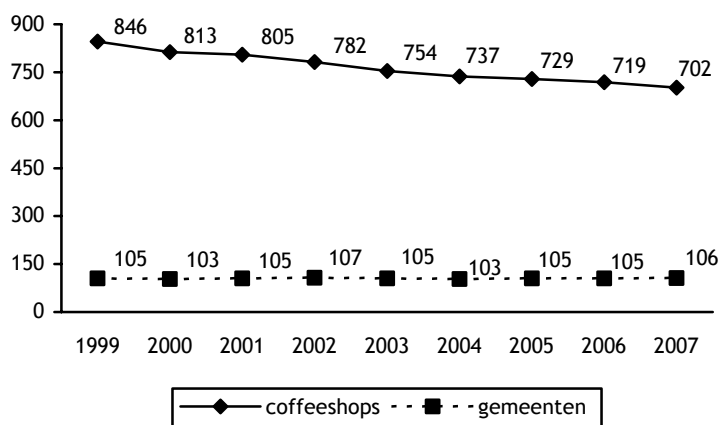
2.1 Totaal aantal coffeeshops

Door 111 (25%) van de 443 Nederlandse gemeenten wordt eind 2007 de aanwezigheid van coffeeshops gedoogd. Dit zijn er drie minder dan in 2005. Zes van deze gemeenten geven aan dat er momenteel geen officieel gedoogde coffeeshops binnen hun gemeentegrenzen zijn. Eind 2005 was dit in negen gemeenten het geval en eind 2006 in zeven gemeenten. Daarentegen heeft in 2007 één gemeente nog wel een coffeeshop, terwijl ze een nulbeleid voert.

Het aantal gemeenten waarin coffeeshops zijn gevestigd is het afgelopen jaar met één toegenomen tot 106. In totaal hebben de 106 gemeenten samen 702 coffeeshops (zie figuur 2.1). Het aantal coffeeshops is eind 2007 met 3,7 % gedaald ten opzichte van eind 2005 toen er in totaal nog 729 coffeeshops waren. In vergelijking

met 2006 is er sprake van een daling van 2,4%. Het aantal coffeeshops was toen 719. Sinds de jaren negentig is er sprake van een gestage, lichte jaarlijkse daling van het aantal coffeeshops. De afname was in het begin wat groter dan de laatste jaren het geval is.

Figuur 2.1 Aantal coffeeshops en aantal gemeenten met coffeeshops in Nederland, 1999-2007

Tabel 2.1a laat zien dat het aantal gemeenten zonder coffeeshops in absolute zin is gedaald ten opzichte van de vorige meting. In 2007 hebben 337 gemeenten geen coffeeshop, terwijl dit er in 2005 nog 362 waren. In 2006 daalde het aantal gemeenten zonder coffeeshop al naar 353. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de gemeentelijke herindelingen; 24 coffeeshoploze gemeenten zijn namelijk door de herindelingen verdwenen. In één gemeente werd in 2007 (voor het eerst) een coffeeshop gevestigd. Daarnaast kwam er in de afgelopen twee jaar in vier gemeenten één coffeeshop bij, terwijl er in tien gemeenten één of meerdere coffeeshops verdwenen. Tabel 2.1b laat zien dat het aandeel van gemeenten zonder coffeeshop is afgenomen van 78% naar 76%.

Er wordt een aantal redenen gegeven voor de sluiting van coffeeshops. Zo hebben enkele coffeeshops de geldende regels overtreden. Verder is in een aantal gevallen de eigenaar gestopt en kan er vanwege het geldende beleid geen nieuwe coffeeshop

worden geopend. Met name het niet meer gedogen van zogenoemde hasjcafés in één gemeente, heeft geleid tot een aantal coffeeshophouders dat de bedrijfsvoering heeft omgezet van hasjcafé (waar cannabisverkoop was toegestaan) naar reguliere horeca.

De drie gemeenten met meer dan 20 coffeeshops hebben samen 331 coffeeshops. Dit is, evenals in voorgaande jaren, bijna de helft (47%) van het totale aantal coffeeshops in Nederland.

Tabel 2.1a Aantal gemeenten naar coffeeshopaantal en jaar, 1999-2007

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0	433	435	399	389	384	380	362	353	337
1	34	36	34	38	34	33	34	34	36
2	21	17	20	19	23	21	25	25	23
3	11	11	12	11	12	13	11	11	13
4	10	11	11	11	9	9	8	8	9
5	6	7	7	8	7	8	8	8	6
6-10	8	7	6	5	6	5	5	5	6
11-15	6	5	7	8	8	8	8	9	9
16-20	6	6	5	4	3	3	3	2	1
21-50	0	0	0	1	1	1	1	1	1
51-100	2	2	2	1	1	1	1	1	1
> 100	1	1	1	1	1	1	1	1	1
totaal	538	538	504	496	489	483	467	458	443

Tabel 2.1b Aantal gemeenten naar coffeeshopaantal en jaar, in %, 1999-2007

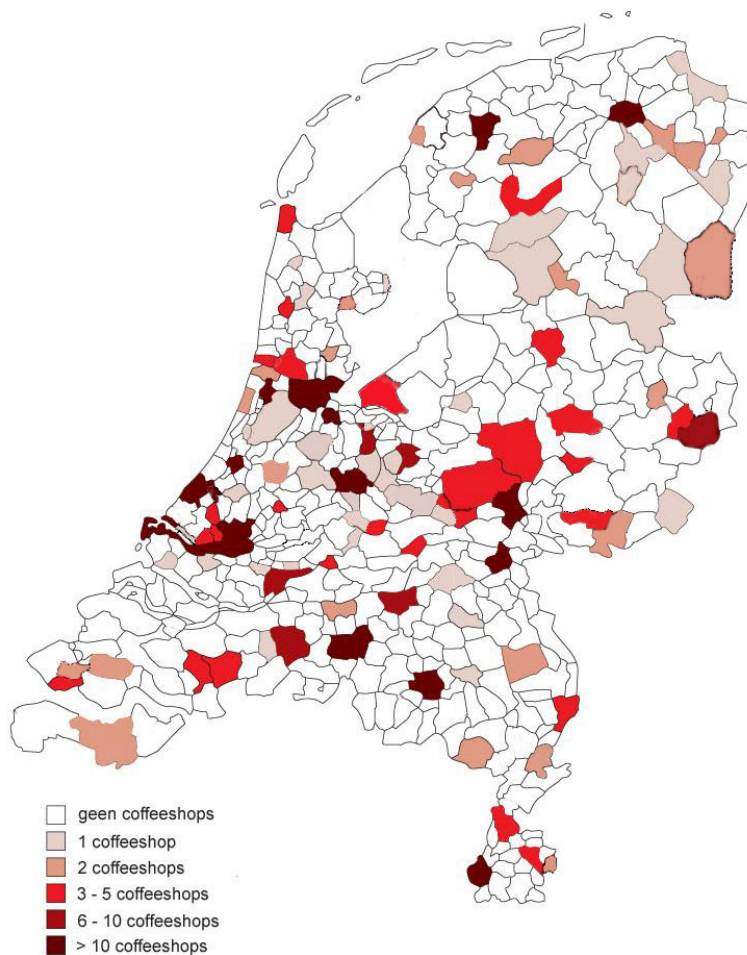
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0	81	81	79	78	78	79	78	77	76
1	6	7	7	8	7	7	7	7	8
2	4	3	4	4	5	4	5	5	5
3	2	2	2	2	2	3	3	2	3
4	2	2	2	2	2	2	2	2	2
5	1	1	1	2	1	2	2	2	1
6-10	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11-15	1	1	1	2	2	2	2	2	2
16-20	1	1	1	1	1	1	1	1	0
21-50	0	0	0	0	0	0	0	0	0
51-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
> 100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100*

* Door afronding tellen percentages niet altijd op tot 100%.

Geografische spreiding

Kaart 2.1 geeft de geografische spreiding van de coffeeshops weer.

Kaart 2.1 Geografische spreiding coffeeshops in 2007

Ten opzichte van voorgaande jaren is weinig verandering opgetreden in de geografische spreiding van coffeeshops. Concentraties bevinden zich, evenals in voorgaande jaren,

voornamelijk in de Randstad, en de middelgrote steden in de provincies. In de Randstad zitten de coffeeshops voornamelijk in en rond de grote steden, terwijl het Groene Hart voor het grootste deel leeg is.

2.2 Coffeeshops naar inwoneraantal

De percentuele verdeling van het aantal coffeeshops naar gemeentegrootte is in 2007 nagenoeg gelijk aan voorgaande jaren (tabel 2.2a en 2.2b). De helft (51%) van alle Nederlandse coffeeshops is gevestigd in de vijf gemeenten met meer dan 200.000 inwoners. Ruim een tiende (13%) van de coffeeshops bevindt zich in gemeenten met minder dan 50.000 inwoners. In absolute aantallen is het aantal coffeeshops alleen in de gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners licht gestegen. In de overige gemeenten is het aantal coffeeshops gelijk gebleven of licht afgenomen.

Tabel 2.2a Aantal coffeeshops naar gemeentegrootte, 1999-2007

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
inwoners < 20.000	14	13	11	12	12	10	10	10	10
20 - 50.000	84	81	86	79	73	77	75	86	86
50 - 100.000	115	109	112	106	104	101	103	105	105
100 - 200.000	190	184	183	174	168	166	161	148	143
> 200.000	443	426	413	411	394	383	380	370	358
totaal	846	813	805	782	754	737	729	719	702

Tabel 2.2b Aantal coffeeshops naar gemeentegrootte, in %, 1999-2007

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
inwoners < 20.000	2	2	1	2	2	1	1	1	1
20 - 50.000	10	10	11	10	10	10	10	12	12
50 - 100.000	14	13	14	14	14	14	15	15	15
100 - 200.000	22	23	23	22	22	23	22	21	20
> 200.000	52	52	51	52	52	52	52	51	51
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100*

* Door afronding tellen percentages niet altijd op tot 100%.

Uit tabel 2.3 blijkt dat met name de kleine gemeenten geen coffeeshops hebben: 96% van de gemeenten met minder dan 20.000 inwoners heeft geen coffeeshops. Bij de gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners is dit 77% van de gemeenten, terwijl 22% van de gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners geen coffeeshops heeft. Daarentegen hebben alle gemeenten met 100.000 tot 200.000 inwoners minimaal één coffeeshop, waarvan 58% vijf of meer. De vijf gemeenten met meer dan 200.000 inwoners hebben alle meer dan vijf coffeeshops. Het verband tussen het aantal inwoners en het aantal coffeeshops is zeer sterk en significant: des te meer inwoners een gemeente heeft des te meer coffeeshops aanwezig zijn.¹ Analoog hieraan bestaat er tussen het aantal 18-21 jarige jongeren in een gemeente en het aantal coffeeshops een hoge correlatie.² Het spreekt vanzelf dat dit verband houdt met het feit dat in grote gemeenten meer jongeren wonen dan in kleine gemeenten.³

Tabel 2.3 Gemeenten en aantal coffeeshops, uitgesplitst naar gemeentegrootte, 2007

inwoners	< 20.000		20-50.000		50-100.000		100-200.000		> 200.000	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
coffeeshops										
0	182	96	146	77	9	22	0	0	0	0
1	4	2	23	12	7	17	2	11	0	0
2-5	3	2	19	10	23	56	6	32	0	0
>5	0	0	1	1	2	5	11	58	5	100
totaal	189	100	189	100	41	100	19	100	5	100

Coffeeshopdichtheid

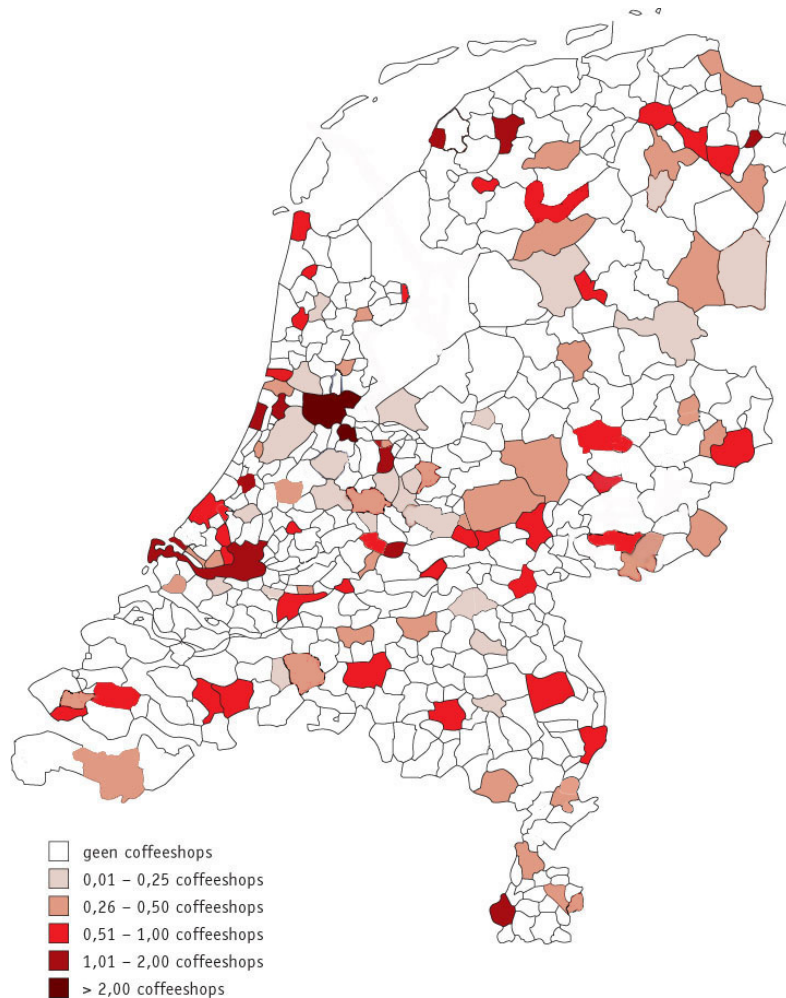
Met behulp van het inwoneraantal kan worden berekend hoeveel coffeeshops per 10.000 inwoners de gemiddelde coffeeshopgemeente heeft (coffeeshopdichtheid). Kaart 2.2 laat de coffeeshopdichtheid zien.

¹ Pearson correlatie: 0,803 (p = 0,00)

² Pearson correlatie: 0,766 (p = 0,00)

³ Pearson correlatie: 0,978 (p = 0,00)

Kaart 2.2 Coffeeshopdichtheid (aantal coffeeshops per 10.000 inwoners) in 2007

De gemiddelde coffeeshopdichtheid ligt voor de 106 coffeeshopgemeenten op 0,53 coffeeshops per 10.000 inwoners. Veertig gemeenten liggen boven dit gemiddelde, terwijl 66 gemeenten hieronder liggen. 24 Gemeenten hebben minder dan de helft van het gemiddelde aantal coffeeshops per 10.000 inwoners, terwijl negen gemeenten meer dan het dubbele van de gemiddelde coffeeshopdichtheid hebben. Amsterdam heeft met 743.000

inwoners en 229 coffeeshops het hoogste aantal coffeeshops per 10.000 inwoners (3,08), terwijl de gemeente Haarlemmermeer met ruim 138.000 inwoners en één coffeeshop het laagste aantal coffeeshops per 10.000 inwoners (0,07) heeft.

In vergelijking met voorgaande jaren is de coffeeshopdichtheid enigszins veranderd. Deels heeft dit te maken met de gemeentelijke herindeling per 1 januari 2007, deels met een afname van het aantal coffeeshops. In 25 gemeenten is de coffeeshopdichtheid toegenomen, terwijl in 36 gemeenten de dichtheid is afgenomen. Evenals in voorgaande jaren is Amsterdam de enige gemeente met meer dan twee coffeeshops per 10.000 inwoners. Naast Rotterdam en Maastricht hebben enkele kleinere gemeenten tussen de één en twee coffeeshops per 10.000 inwoners. In totaal hebben momenteel 11 gemeenten meer dan één coffeeshop per 10.000 inwoners. Het merendeel van de gemeenten met coffeeshops heeft 0,26 tot 0,50 coffeeshops per 10.000 inwoners (36 gemeenten) of 0,51 tot 1,00 coffeeshops per 10.000 inwoners (34 gemeenten). Verder hebben 22 gemeenten 0,01 tot 0,25 coffeeshops per 10.000 inwoners.

Het gemiddeld aantal inwoners per coffeeshop ligt voor de 106 coffeeshopgemeenten in 2007 op 28.751. In 2005 was deze verhouding 1 op 29.164. De gemeente met de grootste coffeeshopdichtheid, Amsterdam, heeft 3.244 inwoners per coffeeshop, terwijl de gemeente met de laagste coffeeshopdichtheid, Haarlemmermeer, momenteel 138.255 inwoners per coffeeshop heeft.

Een vijfde (20%) van de gemeenten zonder coffeeshop heeft in 2007 meer inwoners dan het gemiddelde aantal inwoners per coffeeshop (28.751), en toch geen coffeeshop. Zes gemeenten zonder coffeeshop hebben zelfs meer dan het dubbele aantal inwoners (dus meer dan 57.502). Van de overige gemeenten ligt het inwoneraantal onder dit gemiddelde.

3. GEMEENTELIJK BELEID

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op het coffeeshopbeleid dat door de 443 Nederlandse gemeenten wordt gevoerd. Gemeenten zijn vrij om hun beleid met betrekking tot de vestiging van coffeeshops zelf in te vullen. Ze kunnen kiezen voor een nulbeleid wanneer de gemeente geen coffeeshops wenst of een maximumbeleid wanneer men een bepaald aantal coffeeshops wil toestaan. Daarnaast is het mogelijk aanvullende criteria op te stellen, bijvoorbeeld voor de locatie van de coffeeshop. In paragraaf 3.1 wordt ingegaan op de mogelijke beleidsvormen. De tweede paragraaf gaat in op het gevoerde beleid, terwijl in de derde paragraaf de samenhang tussen het gevoerde beleid en het aantal coffeeshops wordt behandeld. Paragraaf 3.4 ten slotte bespreekt de stand van zaken ten aanzien van het beleid betreffende drugsoverlast, de illegale verkoop van softdrugs en de implementatie en toepassing van de geldende wetten en beleidsregels.

3.1 Beleidsvormen

Nederlandse gemeenten hebben de keuze of ze de vestiging van coffeeshops wel of niet toestaan. Het standpunt van de gemeente dient daarbij officieel te worden vastgelegd. Wanneer een coffeeshop zich vestigt in een gemeente zonder formeel vastgelegd coffeeshopbeleid is het lastiger om deze coffeeshop (zo nodig) van gemeentewege bestuursrechtelijk te sluiten.

Er kunnen verschillende beleidsvormen door gemeenten worden gehanteerd:

- nulbeleid;
- maximumbeleid;
- geen beleid;
- andere beleidsvorm.

Daarnaast kan nog een aantal elkaar niet uitsluitende beleidsopties worden onderscheiden:

- a. Vermindering: het aantal coffeeshops dient te verminderen, maar de gemeente heeft nog geen (nieuw) maximum aantal vastgesteld. Deze beleidsoptie kan in combinatie met een maximumbeleid voorkomen. In dat geval is het de wens van de gemeente om na verloop van tijd te komen tot een lager, nog niet vastgesteld, maximum aantal coffeeshops.
- b. Uitsterven: het aantal coffeeshops dient, al dan niet door een actief beleid, op termijn te worden teruggedrongen. Deze optie lijkt sterk op een verminderingsbeleid. Het verschil is echter dat bij een uitsterfbeleid wel een (nieuw) maximum aantal is vastgelegd of dat is aangegeven welke coffeeshops op termijn dienen te verdwijnen (bijvoorbeeld alle coffeeshops buiten een bepaald gebied). Ook kan het zijn dat de gemeente naar een nulbeleid toe wil.
- c. Ontmoediging: de gemeente probeert door het stellen van (nieuwe) voorwaarden de ongewenste vestiging van nieuwe coffeeshops tegen te gaan en het aantal bestaande coffeeshops terug te dringen.
- d. Bussumse model: er zijn één of meerdere gecontroleerde, niet-commerciële, verkooppunten van cannabis, ondergebracht in een daartoe aangewezen stichting. Dit model wordt ook wel Stichtingsmodel genoemd.
- e. Vestigingsvoorwaarden: er zijn strikte regels opgesteld met betrekking tot de locatie van coffeeshops (spreiding; concentratie).
- f. Regionale afspraken: er zijn in regionaal verband afspraken gemaakt over het te voeren coffeshopbeleid.

Deze zes opties kunnen in combinatie met een maximumbeleid voorkomen, maar vermindering, ontmoediging en vestigingsvoorwaarden kunnen ook voorkomen zonder een maximum aantal coffeeshops. Regionale afspraken kunnen tevens voorkomen in combinatie met een nulbeleid.

Bij het maximumbeleid stelt de gemeente een maximum aantal te vestigen coffeeshops vast. In de praktijk zijn bij het maximumbeleid drie situaties mogelijk:

1. het aantal aanwezige coffeeshops is hoger dan toegestaan (er moeten dus coffeeshops verdwijnen);

2. het aantal aanwezige coffeeshops is gelijk aan het aantal dat is toegestaan;
3. het aantal aanwezige coffeeshops is lager dan het aantal dat is toegestaan (er mogen eventueel nog coffeeshops bij).

Verskil met voorgaande metingen

In de metingen tot en met 2003 is geen rekening gehouden met een mogelijke overlap tussen de verschillende beleidsvormen en beleidsopties. De gemeenteambtenaren is eerst gevraagd welke beleidsvorm wordt gehanteerd, vervolgens is alleen de gemeenten met een maximumbeleid gevraagd wat het maximum aantal coffeeshops is. Dit kan in een aantal situaties tot verwarring leiden. Zo kan een gemeente hebben aangegeven een uitsterfbeleid te voeren, zonder dat is aangegeven dat men ook een maximumbeleid voert. Daarom is vanaf 2004 voor een andere aanpak gekozen. De gemeenteambtenaren is nu eerst gevraagd of zij coffeeshops gedogen, vervolgens of zij een maximum aantal coffeeshops hanteren en hoeveel dit maximum dan is. Daarna wordt gevraagd welke beleids optie wordt gehanteerd. Ten slotte wordt aan alle gemeenten gevraagd of er in regionaal verband afspraken met betrekking tot het gevoerde coffeeshopbeleid zijn gemaakt.

De indeling die het IVA voor 2003 heeft gehanteerd is met behulp van hun dataset vergelijkbaar gemaakt met de indeling die is gehanteerd in 2004, 2005 en 2007. Hoewel de volgorde van de vragen en de rapportagewijze enigszins verschilt¹, is de indeling vergelijkbaar en kunnen in dit hoofdstuk vergelijkingen worden gerapporteerd.

3.2 Gevoerde beleid

Eind 2007 blijkt 66% van de Nederlandse gemeenten een nulbeleid te voeren, terwijl 24% een maximumbeleid voert (zie

¹ In zijn rapportage gaat het IVA voor het aantal gemeenten met een maximumstelsel uit van de indeling van beleidsvormen van de metingen vóór 2003 (Pardoel e.a. 2004).

tabel 3.1). Ongeveer 10% van de gemeenten geeft aan geen formeel beleid te hebben.

Tabel 3.1 Gemeenten naar soort beleid, 2003-2007

Beleidsvorm	2003		2004		2005 ²		2007	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Geen beleid	35	7	34	7	42	9	45	10
Nulbeleid	335	69	340	70	314	67	288	66
Maximum-beleid	105	22	104	22	106	23	107	24
<i>cs>toegestaan</i>	12	11	10	10	10	10	16	15
<i>cs=toegestaan</i>	83	79	83	79	85	80	74	70
<i>cs<toegestaan</i>	10	10	11	11	11	11	17	15
Anders	12	2	5	1	5	1	3	1
Totaal	487	100	483	100	467	100	443	100

Van de 111 gemeenten die coffeeshops gedogen hanteren 107 gemeenten een maximumbeleid. In 2007 hebben drie gemeenten aangegeven een beleid te voeren dat in de categorie ‘anders’ dient te worden geplaatst. In alle drie gemeenten wordt gestreefd naar minder coffeeshops dan er nu aanwezig zijn. Wel blijven deze gemeenten tenminste één coffeeshop gedogen. Eén gemeente gedooft wel coffeeshops, maar heeft hier geen beleid voor geformuleerd.

Er zijn vijf gemeenten die in 2005 wel een formeel beleid hadden, maar in 2007 niet meer. In drie gevallen gaat het om een gemeente die na januari 2005 is gevormd en nog geen beleid heeft geformuleerd. De twee overige gemeenten zijn al eerder tot stand gekomen. Na een gemeentelijke herindeling blijft bestaand beleid nog twee jaar van kracht. Binnen deze termijn hebben de betreffende gemeenten geen nieuw coffeeshopbeleid opgesteld. Dit heeft geen prioriteit gehad, maar de gemeenteambtenaren verwachten hier in 2008 wel aan toe te komen.

² Het vermelde aantal gemeenten zonder coffeeshopbeleid in 2005 is hoger dan in Bieleman en Naayer (2006) staat beschreven. Dit aantal is hier gecorrigeerd, omdat in 2007 is gebleken dat 23 gemeenteambtenaren in 2005, bij nader inzien, een incorrect antwoord hebben gegeven.

Twee gemeenten die in 2005 geen formeel beleid hadden, hebben dit inmiddels wel geformuleerd. In beide gevallen gaat het om een nulbeleid.

In tabel 3.2 staat vermeld hoe vaak de verschillende beleidsopties voorkomen in combinatie met een maximumbeleid. Ruim de helft (54%) van de 107 gemeenten met een maximumbeleid geeft aan geen andere beleidsopties te hanteren. De gemeenten met een maximumbeleid die wel andere beleidsopties hanteren (49), noemen het vaakst regionale afspraken (23 keer), gevolgd door uitsterven (16 keer). Ontmoediging of vestigingsvoorwaarden worden relatief weinig gehanteerd (beide slechts één keer genoemd).

Tabel 3.2 Genoemde beleidsopties in combinatie met maximumbeleid, 2007 (n=107)*

	n	%
Vermindering	0	0
Uitsterven	16	15
Ontmoediging	1	1
Bussumse model	4	4
Vestigingsvoorwaarden	1	1
Regionale afspraken	38	35
Anders	7	7
Geen andere beleidsopties dan maximumbeleid	58	54

* open vraag, meerdere antwoorden mogelijk

Doelen lokaal coffeeshopbeleid

Van de gemeenten waarin coffeeshops worden gedoogd geeft in 2007 70% aan dat een belangrijk doel is de overlast en/of criminaliteit tegen te gaan. In 2005 was dit 66%. Daarnaast wordt in 2007 door 39% van de gemeenten met het beleid (ook) beoogd de illegale verkoop van softdrugs tegen te gaan (in 2005 was dit 37%). Zowel in 2007 als in 2005 is volgens een derde een belangrijk doel van het gemeentelijke beleid (ook) de scheiding van de harddrugsmarkt en de softdrugsmarkt.

Intensiveringen

Drie kwart van de gemeenten zonder coffeeshop geeft aan het beleid niet te hebben geïntensiveerd om de vestiging van coffeeshops te voorkomen. De gemeenten die hebben aangegeven

wel extra bepalingen te hebben opgenomen noemen onder andere het bestemmingsplan (26%) en de exploitatievergunning, zoals vastgelegd in de APV (25%) om het vestigen van coffeeshops te voorkomen.

Een kwart (26%) van de 106 gemeenten met één of meerdere coffeeshops geeft aan in 2007 het beleid te hebben geïntensiveerd om verdere vestiging van coffeeshops te voorkomen. Dit is minder dan in 2005, toen twee derde dit aangaf. De in 2005 genomen acties lijken voldoende te zijn geweest voor een groot deel van deze gemeenten.

Het merendeel van deze gemeenten geeft aan dat de vestiging van coffeeshops wordt tegengehouden met behulp van het hanteren van vestigingscriteria (10 gemeenten). Verder wordt door gemeenteambtenaren handhavingsmaatregelen, bijvoorbeeld door middel van de opiumwet, als middel genoemd (4 gemeenten).

Overigens zijn er in 2007 zes gemeenten waar (nog) geen coffeeshops (meer) zijn gevestigd, maar waar de eventuele vestiging van coffeeshops wel wordt gedoogd volgens het beleid. Eén gemeente geeft als toelichting de (her)vestiging van coffeeshops wel aan gemeentelijke regels te binden, namelijk door middel van het vestigingsbeleid.

Regionale afspraken

De helft van alle gemeenten (52%) geeft aan dat op het gebied van het coffeeshopbeleid regionale afspraken zijn gemaakt. Van de gemeenten die geen coffeeshops gedogen (332) heeft ongeveer drie vijfde (58%) regionale afspraken gemaakt over coffeeshops. Van de 111 gemeenten die wel coffeeshops gedogen heeft 34% dit gedaan. Deze percentages zijn grotendeels vergelijkbaar met die in 2005.

Het merendeel van de gemeenten geeft evenals in 2005 aan dat één of twee grote gemeenten in de regio coffeeshops gedogen, terwijl de kleinere gemeenten dit niet doen. Ook komt het voor dat alle gemeenten in de regio een nulbeleid hanteren of dat zich in de regio per vastgestelde hoeveelheid inwoners één coffeeshop mag vestigen. Een aantal gemeenten geeft aan dat er regionale beleidsstukken zijn waarin de afspraken zijn vastgelegd.

3.3 Aanwezigheid coffeeshops en beleidsvorm

In 2007 hebben op één na alle gemeenten met coffeeshops een coffeeshopbeleid (zie tabel 3.3). Er is, evenals in 2005, één gemeente met een (formeel) nulbeleid en een gedoogde coffeeshop.³

Tabel 3.3 Coffeeshopgemeenten en beleidsvorm, 2007

	n	%
Geen beleid	1	1
Nulbeleid	1	1
Maximumbeleid	101	95
Anders	3	3
Totaal	106	100

In 2007 hebben van alle 101 gemeenten met een maximumbeleid 34 één coffeeshop, 51 gemeenten hebben twee tot vijf coffeeshops, terwijl 16 gemeenten meer dan vijf coffeeshops hebben. Ten opzichte van 2005 is deze situatie niet noemenswaardig veranderd.

Alle drie gemeenten met een andere beleidsvorm hebben een beleid dat als doel heeft het aantal aanwezige coffeeshops te laten afnemen tot er geen coffeeshops meer zijn of totdat een acceptabel aantal is bereikt. Evenals in 2005 geven ook drie gemeenten met een maximumbeleid aan een afnemend maximum te hebben, hetgeen betekent dat iedere keer dat een coffeeshop sluit het toegestane maximum aantal ook met één coffeeshop wordt verlaagd.

Er zijn in 2007 16 gemeenten met een maximumbeleid die meer gedoogde coffeeshops hebben dan door het beleid maximaal is toegestaan. In 2005 waren dit nog tien gemeenten. Dit verschil is te verklaren doordat in het beleid van een aantal gemeenten het maximaal aantal gedoogde coffeeshops is verlaagd, zonder dat dit direct tot het verdwijnen van coffeeshops heeft geleid. Deze 16 gemeenten hebben samen 23 coffeeshops te veel. Er zijn 17

³ Vooralsnog wordt in deze gemeente, evenals in 2005 en ondanks het formele nulbeleid, de aanwezige coffeeshop gedoogd. De gemeente is inmiddels bezig met het opstellen van een formeel maximumbeleid.

gemeenten die in 2007 hebben aangegeven minder coffeeshops te hebben dan is toegestaan, in vergelijking met 11 in 2005. Gezamenlijk hebben zij 24 coffeeshops minder dan het maximum.

Samen met de nulbeleid gemeente die één coffeeshop heeft, zijn er in totaal 34 gemeenten die meer of minder coffeeshops hebben dan in het beleid als maximum is vastgesteld. Het aantal gemeenten waar het aantal aanwezige coffeeshops niet in overeenstemming is met het beleid (34) is ten opzichte van 2005 toegenomen, toen er 22 gemeenten waren waarin het aantal coffeeshops niet in overeenstemming was met het beleid. Dit komt onder andere doordat een aantal gemeenten het beleid heeft aangescherpt en het maximum aantal coffeeshops naar beneden heeft bijgesteld.

In totaal zijn er in 2007 evenveel coffeeshops als het beleid toestaat (23 coffeeshops te veel in 16 gemeenten met maximumbeleid + één coffeeshop te veel in gemeente met nulbeleid - 24 coffeeshops te weinig in 17 gemeenten met maximumbeleid).⁴ In 2005 waren er nog twee coffeeshops meer dan het beleid toestond.⁵

3.4 Overig lokaal cannabisbeleid

Naast het reguleren van de gedoogde verkoop van softdrugs via coffeeshops kunnen gemeenten maatregelen in het softdrugsbeleid opnemen om drugstoerisme en illegale verkoop van softdrugs tegen te gaan. In de meting van 2005 en 2007 zijn aan alle deelnemende gemeenten in Nederland (respectievelijk

⁴ Eén gemeente met een coffeeshop geeft aan geen beleid te voeren dat formeel is vastgelegd. In formele zin is er dus geen sprake van een maximumbeleid in deze gemeente en kan het aantal coffeeshops dat afwijkt van het maximum voor deze gemeente niet worden vastgesteld.

⁵ In 2005 hadden tien gemeenten met een maximumbeleid samen 12 coffeeshops meer dan het beleid toestond en had één gemeente met een nulbeleid een coffeeshop. Daarnaast hadden 11 gemeenten met een maximumstelsel samen 11 coffeeshops minder dan het beleid toestond. In totaal waren er in 2005 twee coffeeshops te veel.

467 en 443) vragen voorgelegd over het (formeel) beleid ten aanzien van de illegale verkoop van softdrugs, het beleid ten aanzien van drugstoerisme en de toepassing van de beschikbare wetsartikelen. In de metingen voor 2005 zijn deze vragen alleen aan gemeenten met coffeeshops gesteld.

Tegengaan illegale verkoop

Gemeenten hebben de Opiumwet en de Gemeentewet (artikel 174a) tot hun beschikking om de illegale verkoop van softdrugs tegen te gaan. In de gemeenten waar sprake is van actief beleid is de politie veelal de eerst verantwoordelijke indien illegale verkoop wordt aangetroffen. Vervolgens zou zowel bestuurlijk (op basis van de Opiumwet en de Gemeentewet) als strafrechtelijk opgetreden kunnen worden.

Het beleid met betrekking tot de illegale verkoop van softdrugs omvat naast de aanpak van verkooppunten die sterk op coffeeshops lijken (cafés, winkels, buurthuizen et cetera) vaak ook de aanpak van dealpanden, straathandel, drugskoeriers en drugsrunners. In de meting van 2005 is voor het eerst aan alle gemeenten gevraagd of de Opiumwet (artikel 13b) en de Gemeentewet (artikel 174a) in het gemeentelijke beleid zijn opgenomen en of deze zijn toegepast. Dit is in de meting van 2007 herhaald.

In 2005 had 48% (226) van de Nederlandse gemeenten de Opiumwet expliciet in het beleid opgenomen. In 2007 is deze situatie enigszins gewijzigd. Uit tabel 3.4 blijkt dat nu 62% (275) van de Nederlandse gemeenten de Opiumwet expliciet in het beleid heeft opgenomen. Tweeëntachtig procent van de gemeenten met coffeeshops heeft dit wetsartikel inmiddels in het gemeentelijk beleid vastgelegd, terwijl dit bij ruim de helft (56%) van de gemeenten zonder coffeeshops het geval is.

Tabel 3.4 Wetsartikelen en overige maatregelen met betrekking tot illegale drugsverkoop in het gemeentelijk beleid, 2007

		Gemeenten met coffeeshops		Gemeenten zonder coffeeshops		Totaal	
		n	%	n	%	n	%
artikel 13b ⁶ Opiumwet	Ja	87	82	188	56	275	62
	Nee	19	18	141	42	160	36
	Weet niet	0	0	8	2	8	2
	Totaal	106	100	337	100	443	100
artikel 174a Gemeente- wet	Ja	86	81	185	55	271	62
	Nee	20	19	144	43	164	37
	Weet niet	0	0	8	2	8	2
	Totaal	106	100	337	100	443	100
Overige maatregelen	Ja	25	24	98	29	123	28
	Nee	81	76	239	71	320	72
	Weet niet	0	0	0	0	0	0
	Totaal	106	100	337	100	443	100

Daarnaast zegt vier vijfde (81%) van de ambtenaren van coffeeshopgemeenten nu tevens artikel 174a van de Gemeentewet te hebben opgenomen in het formele beleid. Bij de gemeenten zonder coffeeshops geeft ruim de helft (55%) van de ambtenaren aan dit artikel te hebben opgenomen.⁷ In vergelijking met 2005

⁶ In september 2007 is artikel 13b van de Opiumwet veranderd. In dit rapport wordt (tenzij anders vermeld) het oude wetsartikel bedoeld. Overigens heeft een aantal gemeenten wel aangegeven het vernieuwde artikel al in het beleid te hebben opgenomen.

⁷ De wetsartikelen en overige maatregelen zijn vaak 'verstopt' in het totale gemeentelijk beleid en niet altijd expliciet opgenomen in het coffeeshopbeleid. Alhoewel de vraagstelling uitgaat van het totale gemeentelijk beleid, kan het zijn dat gemeenteambtenaren alleen zijn uitgegaan van het formele coffeeshopbeleid. Het antwoord 'ja' op de vragen over de wetsartikelen kan derhalve duiden op verschillende situaties: het is vastgelegd in het gemeentelijk coffeeshopbeleid; of het is niet vastgelegd in het coffeeshopbeleid, maar elders in een gemeentelijk beleidsstuk. Het antwoord 'nee' kan duiden op: het is niet vastgelegd in het coffeeshopbeleid, maar elders; of: het is helemaal niet vastgelegd binnen de gemeente. Overigens weten relatief veel gemeenteambtenaren in de gemeenten zonder coffeeshops, niet of wetsartikelen zijn vastgelegd. Vaak is dan verwezen naar het betreffende beleidsstuk.

hebben vooral meer gemeenten zonder coffeeshops zowel artikel 13b als 174a opgenomen. Ook weten veel meer gemeenteambtenaren of deze wetsartikelen in hun beleid staan.

In de meting van 2007 is de gemeenteambtenaren tevens gevraagd hoe vaak de wetsartikelen zijn toegepast in 2007 (tabel 3.5).

Tabel 3.5 Toepassing wetsartikelen ten aanzien van illegale drugsverkoop in 2005 en 2007

	Gemeenten met coffeeshops		Gemeenten zonder coffeeshops	
	Aantal gemeenten (Aantal keer toegepast)		Aantal gemeenten (Aantal keer toegepast)	
	2005	2007	2005	2007
artikel 13b				
Opiumwet				
Toegepast	25 (60)	25 (59)	4 (4)	5(7)
Niet toegepast	64	80	266	298
Weet niet	21	1	92	34
Totaal	105	106	362	337
artikel 174a				
Gemeentewet				
Toegepast	5 (37)	10(22)	4 (4)	0
Niet toegepast	84	95	265	304
Weet niet	16	1	103	33
Totaal	105	106	362	337

Het blijkt dat artikel 13b van de Opiumwet in 2007 in ongeveer één kwart van de coffeeshopgemeenten is toegepast (in totaal 59 keer). Het aantal keren dat deze wet in een gemeente is toegepast varieert overigens van één tot zeven keer. In de gemeenten zonder coffeeshops is artikel 13b van de Opiumwet minder vaak toegepast (in vijf gemeenten in totaal zeven keer). Deze situatie verschilt niet noemenswaardig van die in 2005. Verder blijkt dat artikel 174a van de Gemeentewet in 2007 in tien coffeeshopgemeenten in totaal 22 keer is toegepast om de illegale verkoop aan te pakken. In de gemeenten zonder coffeeshops is dit artikel in 2007 geen enkele keer toegepast. Dit is minder vaak dan in 2005.

Ruim een kwart van de gemeenten in Nederland (123) geeft aan één of meerdere overige beleidsmaatregelen te hebben getroffen om de illegale verkoop van softdrugs tegen te gaan.⁸ Het gaat

⁸ Het betreft hier een open vraag.

hierbij om: de aanpak van straathandel (via APV); de bestuursrechtelijke aanpak van illegale verkooppunten (horeca, woningen, detailhandel) door middel van exploitatievergunningen, drank- en horecabeleid en bestemmingsplannen; beleid gericht op grow- en smartshops; maatregelen tegen hennepteelt; beleid gericht op jeugdwelzijn; en beleid met betrekking tot het gebruik en de handel van softdrugs tijdens evenementen zoals festivals (tabel 3.6).

Tabel 3.6 Aantal genoemde overige maatregelen tegen illegale drugsverkoop, 2007*

	Gemeenten met coffeeshops n=106	Gemeenten zonder coffeeshops n=337	Totaal n=443
Aanpak illegale verkooppunten	6	15	21
Aanpak straathandel	5	19	24
Aanpak hennepteelt	7	15	22
Beleid voor grow- en smartshops	3	3	6
Beleid voor jeugdwelzijn	0	5	5
Evenementenbeleid	0	13	13
Anders	2	8	10

* open vraag, meerdere antwoorden mogelijk

Naast de Opiumwet en de Gemeentewet hebben 25 coffeeshopgemeenten (24%) in 2007 overige maatregelen getroffen voor de aanpak vanuit illegale verkooppunten. In 2005 was dat 15%. Van de 337 gemeenten zonder coffeeshops heeft ongeveer 29% extra maatregelen in het beleid opgenomen tegen illegale drugsverkoop. Ook hier is sprake van een stijging ten opzichte van 2005, toen 6% extra maatregelen had genomen.

Tegengaan drugstoerisme

De coffeeshops in Nederland hebben een grote aantrekkingskracht op buitenlandse (soft)drugstoeristen. Dit is voornamelijk het geval in vijf grote steden en aan de grens met België en Duitsland (in totaal 20 gemeenten). In 2007 is aan alle gemeenten gevraagd of er in de gemeente sprake is van drugstoerisme. Vijftig gemeenten geven eind 2007 aan dat er sprake is van drugstoerisme. Het betreft 26 gemeenten met coffeeshops en 24 gemeenten zonder coffeeshops.

Van de 50 gemeenten die aangeven te maken te hebben met drugstoerisme hebben 21 gemeenten (extra) beleid opgesteld om deze vorm van toerisme aan banden te leggen. In acht gevallen gaat het om gemeenten met coffeeshops. Zeven van deze gemeenten behoren tot de 15 coffeeshopgemeenten die zich direct aan de grens bevinden. De extra maatregelen die worden genoemd zijn onder andere voorlichting voor ondernemers, bewoners en toeristen (in het Frans en het Duits) en een strenge aanpak van illegale verkoop. Eén gemeente geeft aan te denken over het openen van coffeeshops buiten de bebouwde kom om zo de binnenstad te ontlasten.

Ook 13 gemeenten zonder coffeeshops treffen maatregelen om drugstoerisme tegen te gaan. Uit de antwoorden blijkt echter dat hier, evenals in 2005, een grote overlap bestaat met maatregelen tegen illegale verkoop. De gemeenten noemen bijvoorbeeld als maatregel tegen drugstoerisme: toepassing van de APV met betrekking tot straathandel en drugsrunners; de aanpak van de hennepkweek; en controles op growshops.

Wet BIBOB

Sinds 1 juni 2003 kunnen gemeenten onder andere in hun uitvoering van het coffeeshopbeleid gebruik maken van de Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet BIBOB). Met deze Wet is het voor gemeenten mogelijk een aanvraag voor een vergunning of subsidie te weigeren wanneer het vaststaat dat door de aanvrager strafbare feiten zijn gepleegd of wanneer een redelijk vermoeden bestaat dat deze zullen worden gepleegd. Voor coffeeshops is het van belang op te merken dat het BIBOB instrumentarium alleen kan worden toegepast ten aanzien van de horeca-exploitatievergunning en niet ten aanzien van de gedoogverklaring (Snippe e.a. 2004).

In de cannabisbrief (ministeries van VWS, Justitie en BZK 2004) worden gemeenten aangespoord om de Wet BIBOB te gebruiken om de integriteit van coffeeshophouders te beoordelen. In de meting van 2005 zijn de gemeenten voor het eerst enkele vragen voorgelegd over deze wet en de toepassing hiervan op de coffeeshopbranche. Ook in 2007 zijn hierover vragen gesteld.

Uit tabel 3.7 blijkt dat eind 2007 in totaal 77% van de coffeeshopgemeenten de wet BIBOB in het beleid heeft

opgenomen. Dit is meer dan in 2005 toen 49% van de gemeenten met coffeeshops aangaf de wet te hebben opgenomen. Van de gemeenten met coffeeshops geeft 33% aan de wet ook al te hebben toegepast ten aanzien van coffeeshops, in 2005 was dit 12%.

Tabel 3.7 Implementatie Wet BIBOB ten aanzien van coffeeshops in coffeeshopgemeenten 2005 en 2007

	2005		2007	
	n	%	n	%
Ja, in beleid opgenomen en toegepast op coffeeshops	15	12	35	33
Ja, in beleid opgenomen maar (nog) niet toegepast op coffeeshops	39	37	47	44
Nee, niet in beleid opgenomen	50	50	23	22
Weet niet / niet zeker	1	1	1	1
Totaal	105	100	106	100

De gemeenten die de wet hebben toegepast, is ook gevraagd hoe vaak ze deze in 2007 ten aanzien van coffeeshops hebben toegepast. In 2007 hebben 23 gemeenten de wet BIBOB toegepast op coffeeshops. Het merendeel (15) heeft de wet ten aanzien van één coffeeshop toegepast. Drie gemeenten hebben deze wet op twee coffeeshops toegepast en vijf gemeenten op drie of meer coffeeshops.

4. HANDHAVINGSBELEID

Dit hoofdstuk gaat in op het formele gemeentelijke beleid inzake handhaving van de AHOJ-G criteria in de 106 gemeenten met coffeeshops.¹ Allereerst wordt aandacht besteed aan de definiëring van de AHOJ-G criteria, gevolgd door overige beleidscriteria, handhaving criteria, overtredingen en sancties, en ervaringen en knelpunten.

4.1 Definiëring AHOJ-G criteria

De AHOJ-G criteria worden volgens bijna alle betrokkenen gezien als ondersteunend middel om op gemeentelijk niveau de verkoop van softdrugs te reguleren. Het overgrote deel van de gemeenten (90% in 2007) geeft bij de omschrijving van de AHOJ-G criteria aan dat deze expliciet zijn afgestemd op de richtlijnen van het College van procureurs-generaal. Hieronder worden de diverse definities van de criteria besproken, voor zover er sprake is van aanvullingen op of afwijkingen van de landelijke richtlijnen. Dit is bij vijf van de 99 coffeeshopgemeenten met een handhavingsbeleid het geval. Het blijkt dat de definiëring van de criteria in de gemeenten met coffeeshops ten opzichte van 2005 nauwelijks aan verandering onderhevig is geweest. Dit valt te verklaren doordat weinig gemeenten in 2007 hun formele beleid hebben aangepast.

Affichering

Het overgrote deel (98) van de 99 gemeenten hanteert de definitie over affichering van de officiële richtlijn, terwijl door één gemeente aan dit criterium een nadere interpretatie wordt gegeven: zij vermelden expliciet het verbod op reclame.

¹ Zeven gemeenten hebben geen handhavingsbeleid voor coffeeshops. Vandaar dat in de paragrafen 4.1 tot en met 4.4 meermalen wordt gesproken over een totaal van 99 gemeenten.

Harddrugs

Ook het Harddrugs criterium is in het gemeentelijk beleid meestal gedefinieerd conform de richtlijnen van het College van procureurs-generaal. De aanvulling die één gemeente geeft in 2007 betreft het expliciet vermelden van geen harddrugsverkoop. Over de aanwezigheid van harddrugs wordt niks vermeld in de gebruikte definitie.

Overlast

Het overgrote deel (97) van de gemeenten hanteert in het beleid de definitie van het College van procureurs-generaal ten aanzien van overlast. Twee gemeenten geven aan hier enigszins van af te wijken. De ene gemeente heeft aparte regels opgesteld, terwijl de andere gemeente absoluut geen overlast in of rond de shop toestaat.

Jeugdigen

Dit criterium wordt in alle gemeenten eenduidig gedefinieerd conform de richtlijnen: geen verkoop aan en/of aanwezigheid in de coffeeshops van personen onder de 18 jaar.

Grote hoeveelheden

Alle gemeenten hanteren de gestelde norm van 5 gram per persoon per transactie als definitie. In een toelichting geeft in 2007 één gemeente aan dat er pas een sanctie volgt bij verkoop van meer dan 30 gram aan één persoon.

Maximale handelsvoorraad

In twee gemeenten is het criterium van de Maximale handelsvoorraad niet of nog niet gedefinieerd in het coffeeshopbeleid. Dit zijn dezelfde gemeenten als in 2005.

Doelstellingen en prioriteit

De gemeenteambtenaren is tevens gevraagd of bepaalde criteria in het handhavingsbeleid prioriteit hebben.² In bijna twee vijfde

² Uit bestudering van de verzamelde beleidsstukken blijkt dat de doelstellingen van het coffeeshopbeleid en de hantering van de AHOJ-G criteria vaak zijn opgenomen in het formele beleid. Het prioriteren van één of meerdere criteria is meestal niet vastgelegd, maar komt voornamelijk voort uit de praktijk van de handhaving.

(36) van de 96 gemeenten die de vraag hebben beantwoord, hebben één of meerdere criteria prioriteit. Terwijl het merendeel van de ambtenaren van de overige gemeenten aangeeft dat geen onderscheid wordt gemaakt en dat aan alle criteria evenveel prioriteit wordt toegekend (in twee gemeenten zeggen de ambtenaren het niet te weten en één gemeente wil dit niet beantwoorden). Evenals in de vorige metingen geven de gemeenteambtenaren aan dat met name aan het Jeugd criterium prioriteit wordt gegeven (32 keer genoemd). Dit wordt gevolgd door het Harddrugscriterium (22 keer genoemd) en het Overlastcriterium (13 keer). De prioritering van het Overlastcriterium is ten opzichte van 2005 enigszins gedaald.

4.2 Additionele beleidscriteria

Naast de AHOJ-G criteria kunnen gemeenten additionele criteria in hun beleid opnemen om de verkoop van softdrugs via coffeeshops te reguleren. Hieronder vallen onder meer het verbod op de gecombineerde verkoop van softdrugs en alcoholhoudende dranken en vestigingscriteria.

Gecombineerde verkoop

Het College van Procureurs-Generaal stelt in december 2000 vast dat een coffeeshop een alcoholvrije gelegenheid is en dat derhalve de aanwezigheid, en zeker de verkoop, van alcoholhoudende dranken verboden is (Staatscourant 2000, 250). De ambtenaren van gemeenten met coffeeshops is gevraagd of er in de coffeeshops gecombineerde verkoop van alcohol en softdrugs is toegestaan. In 1999 was dit nog in tien gemeenten mogelijk. In 2005 was dit nog in één gemeente het geval. In deze gemeente werd onderscheid gemaakt tussen coffeeshops waar geen alcohol werd geschonken en zogenoemde hasjcafés waar dit wel gebeurde. Voor deze hasjcafés gold een uitsterfbeleid: per april 2007 dienden alle officieel gedoogde verkooppunten van softdrugs alcoholvrij te zijn. In 2005 waren er nog 47 hasjcafés. Deze zijn omgezet in reguliere horeca (zeven) of alcoholvrije coffeeshops (40). Op dit moment zijn er in deze gemeente dus geen coffeeshops meer aanwezig, waar de gecombineerde verkoop van softdrugs en alcohol wordt toegestaan.

Vestigingscriteria

Het gedogen van coffeeshops in een gemeente is vaak gebonden aan vestigingscriteria. Hieronder wordt ingegaan op de afstand tot scholen, de afstand tot de landsgrens en overige vestigingscriteria.

Afstand tot scholen

Van de 106 gemeenten met coffeeshops hanteren 85 gemeenten (80%) in 2007 een afstands- of nabijheidcriterium ten opzichte van scholen. Hiervan hebben 84 aangegeven wat de minimale afstand is (zie tabel 4.1). In 2007 is voor het eerst nagegaan op welke scholen het afstandscriterium betrekking heeft. Voor het merendeel van de gemeenten heeft het criterium zowel betrekking op basisscholen als op het voortgezet onderwijs. In vier gemeenten heeft het afstandscriterium alleen betrekking op het voortgezet onderwijs.

De meeste (44) gemeenten geven aan dat ze uitgaan van een afstand van (minimaal) 250 meter. In de overige gemeenten zijn (minimale) afstanden vastgesteld die variëren van 50 tot 500 meter. Veertien gemeenten hebben de formele afstand niet in het beleid vastgelegd. Hier wordt het afstandscriterium vaak omschreven als 'niet in de (directe) nabijheid van scholen'. Eén gemeenteambtenaar weet wel dat er een afstandscriterium tot scholen is, maar kan niet vertellen hoe dit is geformuleerd. Ten opzicht van 2005 zijn er drie gemeenten bijgekomen die beleid hebben geformuleerd ten aanzien van de afstand tot scholen.

Uit de meting van 2004 blijkt dat de afstand tot scholen, evenals de afstand tot de landsgrens en de overige vestigingscriteria, praktisch gezien niet actief worden gehandhaafd. Vestigingscriteria zijn namelijk ex-ante criteria, hetgeen inhoudt dat gemeenten bij de vestiging (of verplaatsing) van een (nieuwe) coffeeshop deze criteria zal (moeten) toetsen alvorens over te gaan tot verlening van de gedoogverklaring (Bieleman e.a. 2005). Bij reeds bestaande coffeeshops ligt de afstand tot scholen daarom gecomplieerd. Gemeenten hebben dit criterium meestal pas in een later stadium opgenomen in het coffeeshopbeleid, terwijl in de periode voor deze beleidsaanpassing wel coffeeshops in de nabijheid van scholen werden gedoogd. Volgens de gemeenteambtenaren kan het daarom (bestuurlijk en juridisch)

moeilijk zijn op te treden tegen coffeeshops die zich binnen de toegestane afstand bevinden.

Tabel 4.1 Afstand tot scholen in het coffeeshopbeleid, 2005 en 2007

Doelstelling	2005		2007	
	n	%	n	%
Minimaal 50 meter	0	0	1	1
Minimaal 100 meter	3	3	6	6
Minimaal 110 meter	1	1	0	0
Minimaal 150 meter	3	3	4	4
Minimaal 200 meter	6	5	6	6
Minimaal 250 meter	42	40	44	41
Minimaal 300 meter	4	4	4	4
Minimaal 500 meter	8	8	5	5
Niet in de 'nabijheid' van scholen	14	13	14	13
Weet niet	0	0	1	1
Geen afstands-criterium in beleid	24	23	21	20
Totaal	105	100	106	100

De gemeenteambtenaren zijn in 2007 gevraagd in hoeverre de bestaande coffeeshops voldoen aan de in het beleid vastgestelde afstand tot scholen. In 2007 blijken bij 69% (54 van de 78) van de gemeenten met een afstandscriterium tot scholen, alle coffeeshops in de gemeente te voldoen aan het afstandscriterium. In 24 gemeenten (31%) voldoet minimaal één coffeeshop niet aan het criterium. Dit zijn meer gemeenten dan in 2005 toen 23% van de gemeenten dit aangaf. Er zijn in 2007 12 gemeenten waar één coffeeshop is gevestigd binnen de gestelde fysieke afstand en tien gemeenten waar twee of meer coffeeshops niet aan de fysieke afstand voldoen. In deze 22 gemeenten samen voldoen 59 coffeeshops niet aan het gestelde afstandscriterium. De overige twee gemeenten hebben aangegeven dat er minimaal één coffeeshop niet aan het gestelde afstandscriterium voldoet, maar dat ze niet precies weten hoeveel coffeeshops er niet aan dit gestelde criterium voldoen.

In totaal gaat het om (minimaal) 61 coffeeshops die zich bevinden binnen de afstanden die formeel in het beleid zijn vastgesteld. Dit is een verdubbeling ten opzichte van 2005 toen van (minimaal) 30

bekend was dat ze zich binnen de gestelde minimumafstand bevonden. In een enkel geval komt dit doordat er een nieuw schoolgebouw is gevestigd, maar gemeenteambtenaren hebben nu met name beter zicht op de afstand van de coffeeshops tot scholen in hun gemeente. De desbetreffende gemeenteambtenaren merken overigens bijna allemaal op dat bij eventuele sluiting van de coffeeshops die niet aan het afstandscriterium voldoen, het onmogelijk is dat er op, of in de nabijheid van dezelfde locatie een nieuwe coffeeshop kan worden gevestigd.

Afstand tot de landsgrens

Van de 106 gemeenten met coffeeshops liggen 15 direct aan de landsgrens. In 2007 geeft één gemeente aan dat er beleid is opgesteld omtrent de afstand tot de landsgrens, de afstand wordt overigens niet nader gespecificeerd. Eén gemeente die niet direct aan de grens ligt, heeft overigens in het beleid de afstand tot de landsgrens opgenomen. Althans, in het deel van de gemeente dat het dichtst in de buurt van de grens ligt (het betreft een bedrijvenpark) zou geen coffeeshop mogen worden gevestigd.

Overige vestigingscriteria

In 61 van de 106 gemeenten gelden, buiten de bovenstaande beleidscriteria en maatregelen, één of meerdere overige vestigingscriteria voor coffeeshops (tabel 4.2). Er zijn in 2007 meer gemeenten met overige vestigingscriteria dan in 2005; toen gaven 42 gemeenten aan overige vestigingscriteria te hanteren. Daarnaast is het aantal verschillende vestigingscriteria dat per gemeente is opgenomen, verdubbeld.

Nieuwe vestigingscriteria ten opzichte van 2005 zijn afstand tot horeca en/of winkels en afstand tot daklozen- en/of verslaafdenopvang. Daarnaast zijn in meer gemeenten criteria opgesteld omtrent de afstand tot jongerenvoorzieningen en tot coffeeshops onderling. Het enige criterium dat in 2007 niet vaker in het gemeentelijk coffeeshopbeleid voorkomt is de vrije toegankelijkheid.

Tabel 4.2 Overige vestigingscriteria in coffeeshopbeleid, 2005 en 2007*

Criterium/Maatregel	Aantal gemeenten	
	2005 n=42	2007 n=61
Niet in nabijheid van jongerenvoorziening	5	25
Onderlinge afstand tussen coffeeshops	5	29
Binnen afgebakend ruimtelijk gebied	9	19
Op een locatie met horecabestemming	6	20
Niet in woonwijk/ buitengebieden (i.v.m. aantasting woon- en leefklimaat)	17	31
Niet in nabijheid van horeca of winkels	0	12
Niet in nabijheid van daklozen- en/of verslaafdenopvang	0	5
Vrije toegankelijkheid (inclusief politie en hulpdiensten)	4	4
Anders	3	9

* Open vraag, meerdere antwoorden mogelijk.

De gemeenteambtenaren is tevens gevraagd of de bestaande coffeeshops voldoen aan de gestelde vestigingscriteria. Het blijkt dat in negen gemeenten niet aan één of meerdere van deze criteria wordt voldaan (in 2005 waren dit nog acht gemeenten), terwijl vier gemeenten niet weten of dit het geval is. In alle gevallen gaat het om coffeeshops die er al zaten voordat de criteria van kracht werden. Twee van deze gemeenten geven aan dat de betreffende coffeeshops onder het overgangsrecht vallen en mogen blijven zitten.

Additionele criteria

De helft (53) van de gemeenten met coffeeshops hanteert naast vestigingscriteria nog overige criteria en beleidsregels voor de vestiging van coffeeshops (tabel 4.3). Dit is meer dan in 2005, toen 35 gemeenten additionele criteria hanteerden.

In 32 gemeenten zijn de coffeeshops gebonden aan andere sluitingstijden dan de horeca en de detailhandel. In 21 gemeenten is de exploitatie van een coffeeshop pas mogelijk als de beheerder(s) gevrijwaard is (zijn) van criminele antecedenten. Op het moment dat er criminele activiteiten van het personeel of in de

coffeeshop plaatsvinden nadat een exploitatievergunning is verstrekt, heeft dit ook gevolgen voor de coffeeshop.

Tabel 4.3 Aantal gemeenten met onderscheiden additionele criteria in het coffeeshopbeleid, 2007 (n=53)*

criterium/Maatregel	n
Afwijkende sluitingstijden	32
Geen criminele activiteiten	21
Geen verkoop van smart- of eco-drugs	13
Geen terrassen	17
Geen kansspelautomaten	12
Bouw- en brandveiligheidsmaatregelen	9
Permanente aanwezigheid van beheerder	12
Beheerder moet in bezit zijn van diploma's	3
Overige eisen voor beheerder	4
Aanwezigheid van voorlichtingsmateriaal	14
Kassasysteem/ transactie voorwaarden	5
Gedragscode voor klanten	4
Overige criteria voor horeca-exploitatievergunning	6
Anders	9

* Open vraag, meerdere antwoorden mogelijk.

4.3 Handhavingswijze in beleid

Van de 106 gemeenten met coffeeshops is bij 99 in het beleid vastgelegd dat de AHOJ-G criteria worden gehandhaafd. Zeven gemeenten geven aan dat dit (nog) niet het geval is. In het overgrote deel (97) van de gemeenten is de handhaving van alle vijf criteria volgens de gemeenteambtenaren vastgelegd.

Handhavingsarrangementen

In het merendeel (61) van de gemeenten is afgesproken dat de politie in samenwerking met de gemeente verantwoordelijk is voor de handhaving van de AHOJ-G criteria (tabel 4.4).

In 24 gemeenten zou de handhaving alleen door de politie moeten worden uitgevoerd. In vijf gemeenten wordt beoogd te handhaven door een samenwerkingsverband tussen politie, gemeente en Openbaar Ministerie, terwijl één gemeente aangeeft dat voor elk criterium een andere instelling verantwoordelijk is voor de handhaving. In deze gemeente zou het A-criterium gehandhaafd

worden door de gemeente en de politie samen en de andere criteria, inclusief de Maximale handelsvoorraad, door alleen de politie.

Tabel 4.4 Aantal gemeenten naar handhavers van de AHOJ-G criteria in 2007

Handhaver	n	%
Politie	24	24
Politie en gemeente	61	62
Politie, gemeente en OM	5	5
Gemeente	1	1
Per criterium verschillend	1	1
(nog) Geen instanties aangewezen	4	4
Anders	3	3
Totaal	99	100

Controle AHOJ-G criteria

Er wordt op diverse wijzen gehandhaafd. In het overgrote deel (82%) van de gemeenten waarin de handhavingwijze is vastgelegd, worden de AHOJ-G criteria op pro-actieve wijze gehandhaafd, door middel van (on)aangekondigde controles. Bijna de helft van de gemeenten geeft aan reactieve handhaving (naar aanleiding van meldingen; 46%) formeel in het handhavingsbeleid te hebben opgenomen.

Naast de reguliere controles van de AHOJ-G criteria worden in enkele gemeenten soms extra controles van de criteria uitgevoerd tijdens integrale acties met de belastingdienst, de douane en/of de milieudienst. In sommige gevallen controleren de handhavers tijdens deze acties ook nabijgelegen panden op voorraden.

In enkele gemeenten wordt beoogd soms anoniem controle uit te oefenen. Dit gebeurt door handhavers in burgerkleding. Op deze wijze zijn volgens de ambtenaren vooral het Jeugd criterium en het criterium Grote hoeveelheden makkelijker te controleren.

Handhavingsfrequentie

In 38 van de gemeenten dient volgens de ambtenaren jaarlijks een minimaal aantal controles van de AHOJ-G criteria te worden uitgevoerd (tabel 4.5). Het minimum aantal controles dat de

gemeenten in het beleid hebben vastgelegd varieert van één tot 26. Gemiddeld dienen de AHOJ-G criteria in een coffeeshop circa vijf keer per jaar te worden gecontroleerd.

Van de overige 61 gemeenten met een handhavingsbeleid hebben 60 geen minimum aantal controles per jaar vastgelegd. Eén gemeente wil deze informatie niet verstrekken.

Tabel 4.5 Handhavingsfrequentie in gemeentelijk coffeeshop-beleid, 2007

Frequentie	n	%
Niet in beleid vastgesteld	60	59
1 keer per jaar	2	2
2 keer per jaar	12	12
3 tot 5 keer per jaar	11	11
6 tot 11 keer per jaar	7	7
12 keer per jaar	4	4
Meer dan 12*	1*	1
'Meerdere malen'	1	1
Wil niet zeggen	1	1
Totaal	99	100

* 26 keer per jaar

4.4 Sanctiebeleid en overtredingen

Bij de gemeenten met coffeeshops is tevens nagegaan welk sanctiebeleid men hanteert bij overtredingen van de AHOJ-G criteria en de overige beleidscriteria.³ Daarnaast is de gemeenteambtenaren gevraagd of in 2007 overtredingen van deze criteria zijn geconstateerd en hoe die zijn gesanctioneerd.

Bestuursrechtelijke sancties

In 77 gemeenten met coffeeshops (73%) zijn de bestuursrechtelijke sancties voor het overtreden van de AHOJ-G criteria formeel vastgelegd in het coffeeshopbeleid. In de overige 29 gemeenten zijn deze (nog) niet vastgelegd. In een deel van deze gemeenten wordt na de overtreding bepaald welke sanctie volgt.

³ Hiervoor zijn vragen gesteld over de bestuursrechtelijke sanctievormen die voor de afzonderlijke criteria in het beleid zijn vastgesteld en zijn beleidsstukken van gemeenten geraadpleegd. De strafrechtelijke sancties op overtredingen worden hier buiten beschouwing gelaten.

Deze hangt mede af van de aard (welk criterium), de context, de ernst en de frequentie van de overtreding. Per overtreding volgt een aparte bestuursrechtelijke sanctie.

De meest voorkomende sancties die in de gemeenten met een sanctiebeleid worden gehanteerd zijn: formele waarschuwingen; sluitingen voor bepaalde tijd (bijvoorbeeld twee weken of drie maanden); sluitingen voor onbepaalde tijd; en definitieve sluitingen. Daarnaast hanteren gemeenten in mindere mate sanctiemiddelen zoals geldelijke boetes en intrekking van de gedoogverklaring.⁴

Stappenplan

In de meeste gemeenten (94%) waar in het beleid sancties zijn vastgelegd is, evenals in 2005 (90%), een sanctietraject of stappenplan vastgesteld. Dit traject of plan bestaat (per criterium) uit twee, drie, vier of (in 2007) vijf fasen. Dit betekent dat bij een herhaling van de overtreding, al dan niet binnen een bepaalde periode, de sancties hoger zijn. Hierbij kunnen twee soorten sanctiebeleid worden onderscheiden (Bieleman e.a. 2003):

- a. uniform sanctietraject: op het (herhaaldelijk) overtreden van één van de AHOJ-G criteria volgt per criterium hetzelfde sanctietraject;
- b. pluriform sanctietraject: op het (herhaaldelijk) overtreden van de verschillende criteria volgt een apart vastgelegd sanctietraject.

Bij de overige (vijf) gemeenten zijn de sancties per criterium in het formele beleid vastgelegd, maar is er geen sprake van een formeel vastgesteld stappenplan.⁵

⁴ Intrekken van de gedoogverklaring wil zeggen dat de ondernemer (voor een bepaalde tijd) in zijn onderneming geen cannabis mag verkopen. De verkoop van overige (non-alcoholische) producten in deze periode is wel toegestaan. Alhoewel het intrekken van de gedoogverklaring kan leiden tot het staken van de activiteiten van de coffeeshophouder (sluiting) moet het los worden gezien van bestuursrechtelijke sluiting.

⁵ Dit betekent (voor de praktijk) overigens niet dat de sancties niet afhankelijk zijn van de aard en de frequentie van de overtreding.

Tabel 4.6 Aantal gemeenten dat bepaalde stappen van bestuursrechtelijke sanctiemogelijkheden op overtredingen van de AHOJ-G criteria en de Maximale handelsvoorraad hanteert in 2007 (n=77)*

	1 ^e stap	2 ^{de} stap	3 ^{de} stap	4 ^{de} stap	5 ^{de} stap	Totaal
Affichering						
Formele waarschuwing	63	4	0	0	0	67
Sluiting voor bepaalde tijd	12	50	30	7	3	102
Sluiting voor onbepaalde tijd	0	0	4	8	1	13
Definitieve sluiting	0	6	11	7	2	26
Anders**	2	11	4	1	0	18
Harddrugs						
Formele waarschuwing	17	1	0	0	0	18
Sluiting voor bepaalde tijd	48	18	7	2	0	75
Sluiting voor onbepaalde tijd	1	10	4	1	1	17
Definitieve sluiting	9	12	9	5	1	36
Anders**	2	5	0	0	1	8
Overlast						
Formele waarschuwing	62	4	0	0	0	66
Sluiting voor bepaalde tijd	13	51	32	7	0	103
Sluiting voor onbepaalde tijd	0	0	3	9	1	13
Definitieve sluiting	0	5	13	8	2	28
Anders**	2	12	2	0	1	17
Jeugd						
Formele waarschuwing	54	4	0	0	0	58
Sluiting voor bepaalde tijd	21	52	29	6	0	108
Sluiting voor onbepaalde tijd	0	2	3	8	1	14
Definitieve sluiting	1	5	13	8	2	29
Anders**	1	7	5	0	1	14
Grote hoeveelheden						
Formele waarschuwing	54	3	0	0	0	57
Sluiting voor bepaalde tijd	16	51	30	9	0	106
Sluiting voor onbepaalde tijd	0	0	4	8	0	12
Definitieve sluiting	0	5	11	7	2	25
Anders**	6	6	2	0	0	14
Maximale handelsvoorraad						
Formele waarschuwing	56	3	0	0	0	59
Sluiting voor bepaalde tijd	16	50	28	8	0	102
Sluiting voor onbepaalde tijd	0	0	5	8	0	13
Definitieve sluiting	0	7	11	6	2	26
Anders**	2	8	2	0	0	12

* meerdere antwoorden/combinaties mogelijk

** geldboetes, inbeslagname softdrugs, intrekken gedoogverklaring, strafrechtelijke vervolging

Het blijkt dat formele waarschuwingen en sluitingen voor bepaalde tijd ook in 2007 de meest gebruikte sanctievormen zijn in de gemeenten die in het sanctiebeleid een stappenplan hebben vastgesteld (tabel 4.6). Definitieve sluiting is in ongeveer 50% van deze gemeenten de ultieme sanctie. In 2005 was dit in zo'n 40% van de gemeenten het geval. Deze sanctie zal echter meestal pas

toegepast moeten worden wanneer er sprake is van het herhaaldelijk (drie of vier maal) overtreden van één van de criteria. Daarnaast kunnen de zwaardere sancties voor het Harddrugscriterium en het Jeugd criterium in veel gemeenten in een eerder stadium worden opgelegd dan de overige criteria. In tabel 4.6 wordt vermeld hoe de vier meest voorkomende sancties in de gemeenten die een stappenplan hanteren, zijn vastgelegd. Ten opzichte van 2005 is in deze verdeling nauwelijks verandering opgetreden.

Sanctionering Afficheringscriterium

In de meeste (63) van de 77 gemeenten volgt op geconstateerde overtreding van het Afficheringscriterium (in eerste instantie) een formele waarschuwing. Bij herhaling van de overtreding worden de sancties hoger, waarbij sluiting voor bepaalde tijd, meestal drie maanden, het vaakst voorkomt. Andere sancties die voorkomen zijn geldboetes en het intrekken van de gedoogverklaring (na meerdere overtredingen).

Sanctionering Harddrugscriterium

Overtreding van het Harddrugscriterium wordt in het gemeentelijk beleid evenals in voorgaande jaren zwaarder gesanctioneerd dan de overige vijf criteria. In negen van de 77 gemeenten wordt beoogd overtredingen van het Harddrugscriterium direct te bestraffen met een definitieve sluiting van de coffeeshop. In de overige gemeenten volgt volgens het beleid deze sanctie nadat eerst een tijdelijke sluiting, variërend van zes tot 12 maanden, heeft plaatsgevonden. Daarnaast wordt in 2007 in vier gemeenten beoogd, geldelijke boetes op te leggen in de eerste (één) of tweede (drie) stap.

Sanctionering Overlastcriterium

Ook op deze overtreding moet in navolging van het beleid in de meeste van de 77 gemeenten (62) eerst een formele waarschuwing volgen. Dit is meer dan in 2005 toen in 55 gemeenten in het sanctiebeleid was opgenomen dat bij de eerste stap eerst een formele waarschuwing wordt gegeven. Bij herhaling van de overtreding zijn de geformuleerde sancties hoger, waarbij sluiting voor een periode van één tot zes maanden gebruikelijk is. Een geldelijke boete is in 2007 de meest

genoemde alternatieve sanctie gevolgd door het intrekken van de gedoogverklaring.

Sanctionering Jeugd criterium

Waarschuwingen bij overtredingen van dit criterium zijn alleen geformuleerd als sanctie voor de eerste en tweede overtreding. Bij een eerste of tweede herhaling zal in de meeste gemeenten een sluiting van drie tot 12 maanden volgen. Overtredingen van dit criterium zullen, samen met het Harddrugscriterium, bovendien vaker strafrechtelijk vervolgd moeten worden.

Sanctionering criterium Grote hoeveelheden

In twee van de 77 gemeenten met een formeel sanctiebeleid is geen sanctie vastgelegd voor overtreding van dit criterium. Bij navraag blijkt dat dit in deze gemeenten verband houdt met de bewijslast. Constatering van dergelijke overtredingen is volgens de ambtenaren van deze gemeenten alleen mogelijk indien de politie de coffeeshophouder op heterdaad betrapt. In de overige gemeenten zijn de sancties ‘formele waarschuwing’ en ‘sluiting voor bepaalde tijd’ het meest genoemd. Verder zal in 11 gemeenten bij constatering van overtreding van dit criterium de gedoogverklaring ingetrokken moeten worden.

Sanctionering Maximale handelsvoorraad

Bij overtreding van de Maximale handelsvoorraad blijken vrijwel dezelfde sancties en sanctietrajecten te gelden als voor het overtreden van het criterium ‘Grote hoeveelheden’. Inbeslagname van de voorraad softdrugs is de meest genoemde (strafrechtelijke) sanctie buiten de vier voornaamste sanctiemogelijkheden. Bij dit criterium geven drie gemeenten aan geen sanctie vastgelegd te hebben voor een overtreding vanwege de bewijslast.

Sanctionering additionele beleidscriteria

Sanctioneringen voor de additionele criteria zijn veelal niet vastgelegd in het gemeentelijk beleid. Zoals in paragraaf 4.2 al is opgemerkt zijn de afstandscriteria tot scholen en de landsgrens en de overige vestigingscriteria moeilijk te handhaven en te sanctioneren. Dit zijn beleidscriteria die in principe al vóór de vestiging van een coffeeshop worden opgelegd en getoetst (ex-ante criteria).

Overtredingen van de andere, meer praktische, criteria zullen vooral gesanctioneerd moeten worden met formele waarschuwingen (meestal de eerste stap) en sluitingen voor bepaalde tijd (meestal de tweede stap). In een enkele gemeente kunnen coffeeshops bij herhaaldelijke overtreding van additionele criteria worden gesanctioneerd met een definitieve sluiting, net als bij overtredingen van de AHOJ-G criteria. Bij overtredingen met betrekking tot criminele activiteiten zal in de meeste gevallen direct een sluiting voor bepaalde tijd moeten worden opgelegd. In tabel 4.7 is het sanctiebeleid voor de meest gangbare additionele beleidscriteria weergegeven, waarbij is aangegeven in hoeveel gemeenten de sanctievorm voorkomt.

Hoewel de gecombineerde verkoop van softdrugs en alcohol niet meer toegestaan is in alle gemeenten, zijn er in 40 gemeenten geen sancties vastgelegd voor een overtreding van dit criterium. Bij de gemeenten die wel sancties hebben geformuleerd voor overtredingen van dit criterium begint dit meestal met een formele waarschuwing. Bij een eerste en/of tweede herhaling zal een sluiting voor bepaalde tijd moeten volgen. Bij 26 gemeenten kan het vaker overtreden van dit criterium leiden tot definitieve sluiting voor de coffeeshop.

Tabel 4.7 Additionele beleidscriteria en sanctiebeleid, aantal gemeenten in 2007 (n=106)*

	Formele waarschuwing	boete	Geldelijke bepaalde tijd	Sluiting onbepaalde tijd	Sluiting sluiting	Definitieve sluiting	Anders	Geen sancties vastgelegd
Vastgelegde sancties								
Criterion (<i>aantal gemeenten</i>)								
Gecombineerde verkoop (105)**	42	4	37	13	26	7	40	
Aparte sluitingstijden (32)	22	3	20	3	8	9	6	
Geen criminele activiteiten (21)	5	1	14	0	5	7	6	
Kansspelautomaten (10)	4	0	4	0	1	0	6	
Verkoop smartdrugs (10)	5	1	5	2	3	1	3	
Geen terras (17)	14	0	9	2	5	4	2	
Bouw- en brandveiligheidsvoorschriften (9)	6	0	6	1	2	1	3	
Aanwezigheid beheerder (12)	10	2	11	2	3	0	1	
Aanwezigheid voorlichtingsmateriaal (14)	4	0	4	0	1	0	10	
Beheerder in bezit diploma (2)	1	0	1	0	1	0	1	
Overige eisen beheerder (4)	1	1	2	0	0	0	2	
Kassasysteem/ transactie voorwaarden (5)	2	0	2	0	2	0	3	
Gedragscode klanten (4)	0	0	0	0	0	0	4	
Overige criteria horeca-exploitatievergunning (6)	4	0	4	1	2	1	1	
Overige additionele criteria (9)	5	0	5	2	3	0	2	

* meerdere antwoorden mogelijk

** één gemeenteambtenaar weet niet of er sancties geformuleerd zijn, drie gemeenten hebben hun sancties niet nader toegelicht

Aantallen overtredingen

Aan alle gemeenten met coffeeshops is gevraagd hoeveel overtredingen van de AHOJ-G criteria in 2007 zijn geconstateerd. In tabel 4.8 is aangegeven in hoeveel gemeenten er al dan niet overtredingen van de AHOJ-G criteria zijn geconstateerd, terwijl in tabel 4.9 is vermeld hoeveel overtredingen van de AHOJ-G criteria in alle gemeenten samen zijn geconstateerd.

In het overgrote deel van de gemeenten zijn volgens de ambtenaren in 2007 geen overtredingen van de afzonderlijke criteria vastgesteld (tabel 4.8).

De vastgestelde overtredingen hebben in 2007 vooral betrekking op het Jeugd criterium (15 gemeenten) en op de Maximale handelsvoorraad (20 gemeenten). Ook in 2005 komen deze overtredingen het vaakst voor. Overtredingen van het Overlast-criterium, die in 2005 in acht gemeenten voorkwamen, worden in 2007 in drie gemeenten vastgesteld. Tussen 2004 en 2005 was hierin ook al een daling te zien.

Tabel 4.8 Aantal gemeenten waar één of meerdere overtredingen van de AHOJ-G criteria zijn vastgesteld, in 2007

Criterium	A	H	O	J	G	Max
Wel overtredingen	1	0	3	15	10	20
Geen overtredingen	101	102	99	87	92	82
Niet van toepassing /Niet bekend*	4	4	4	4	4	4
Totaal	106	106	106	106	106	106

* In één gemeente wordt (nog) niet gehandhaafd, terwijl in de twee andere gemeenten overtredingen niet bij de ondervraagde ambtenaar bekend zijn.

Tabel 4.9 laat zien dat in tien gemeenten in 2007 overtredingen van het G-criterium zijn geconstateerd (zie ook tabel 4.8). In acht gemeenten ging het om één overtreding. In één gemeente zijn in 2007 twee overtredingen van dit criterium vastgesteld en in één gemeente drie overtredingen. In totaal is er in 2007 in de gemeenten met coffeeshops sprake van 13 overtredingen van het G-criterium.

Tabel 4.9 Aantal gemeenten naar aantal overtredingen van de AHOJ-G criteria in 2007 (n=102)

Aantal overtredingen	1	2	3	>4
Criterium (aantal gemeenten):				
A-criterium (1)	-	-	-	1
H-criterium (0)	-	-	-	-
O-criterium (3)	1	1	1	-
J-criterium (15)	10	1	2	2
G-criterium (10)	8	1	1	-
Maximale handelsvoorraad (20)	15	3	-	2
Totaal	34	6	4	5

In totaal zijn volgens de ambtenaren in 2007 88 overtredingen van de AHOJ-G criteria geconstateerd (tabel 4.10), dit is meer dan in 2005. In 2005 was er volgens de ambtenaren sprake van 69 overtredingen (Bieleman en Naayer 2006). Benadrukt wordt dat dit de vastgestelde overtredingen zijn die formeel bij de gemeenten bekend zijn. Na constatering hebben ze geleid tot een bestuursrechtelijke en/of strafrechtelijke sanctie. In 2007 heeft vaststelling van de overtreding van de Maximale handelsvoorraad (28 keer) het vaakst tot een sanctie geleid. In 2005 was dit nog het Jeugd criterium dat 36 maal tot een sanctie leidde.

Additionele criteria

In 2007 is volgens de ambtenaren 12 keer geconstateerd dat de additionele criteria zijn overtreden. Zo is de verplichting tot aanwezigheid van de exploitant in vier gemeenten één of meerdere keren overtreden terwijl in drie gemeenten overtredingen van de openings- en sluitingstijden zijn geconstateerd.

Opgelegde sancties

In tabel 4.10 is te zien welke sancties in 2007 bij de geconstateerde overtredingen zijn opgelegd. Een aantal gemeenten heeft geen sancties geformuleerd voor overtredingen van het G-criterium (Grote hoeveelheden; vijf gram) en het M-criterium (Maximale handelsvoorraad; 500 gram) omdat deze criteria volgens hen lastig zijn te controleren en de bewijslast lastig rond te krijgen is. Uit de opgelegde sancties in 2007 blijkt overigens dat niet alle gemeenten hiermee moeite hebben.

Overtredingen van het G-criterium en het M-criterium hebben in 16 gevallen geleid tot een formele waarschuwing. In 15 gevallen leidde dit tot sluiting voor bepaalde tijd en in drie gevallen tot definitieve sluiting. Van de zes keer dat er geen sanctie is opgelegd is dit in drie gevallen gebeurd omdat de bewijslast niet rond kwam. Het gaat hierbij om overtredingen van het criterium van de Maximale handelsvoorraad en het G-criterium. In de andere drie gevallen werd de overtreding te futiel bevonden om tot sanctionering over te gaan. Tegen de meeste overtredingen is opgetreden met een formele waarschuwing (A-criterium 13 keer; J-criterium 20 keer).

Tabel 4.10 Aantal opgelegde sancties per criterium, 2007 (n=100)

Sanctie	formele waarschuwing	geldelijke boete	sluiting voor bepaalde tijd	sluiting voor onbepaalde tijd	definitieve sluiting	anders	geen sanctie opgelegd
Criterium							
A-criterium	13	0	0	0	0	0	0
H-criterium	0	0	0	0	0	0	0
O-criterium	6	0	0	0	0	0	0
J-criterium	20	0	6	0	0	1	0
G-criterium*	3	0	4	0	2	0	4
M-criterium**	13	0	11	0	1	3	1
Openingstijden	2	0	0	0	0	0	1
Geen criminele activiteiten	0	0	0	0	1	1	0
Aanwezigheid beheerder	5	0	0	0	0	1	0
Anders	0	0	0	0	0	1	0

* G-criterium: Grote hoeveelheden, 5 gram

** M-criterium: Maximale handelsvoorraad, 500 gram

Bij 63 van de 94 besanctioneerde overtredingen is de eerste stap uit het stappenplan opgelegd (tabel 4.11). Het opleggen van sancties uit de tweede, derde of vierde stap is vooral gebeurd bij overtredingen van het G-criterium en het M-criterium. Het opleggen van sancties zonder dat daarbij het stappenplan gevolgd is, is in 2007 15 keer voorgekomen. Dit heeft voornamelijk als reden dat er in de betreffende gemeente geen stappenplan is of op dat moment was.

Bij de meeste overtredingen is het stappenplan consequent uitgevoerd (85%). Bij zes procent van de overtredingen is dit niet het geval. In alle overige gevallen was er geen stappenplan in het beleid van de betreffende gemeente opgenomen. Redenen om het stappenplan niet consequent toe te passen, zijn de ernst van de overtredingen of een combinatie van overtredingen.

Tabel 4.11 Aantal maal dat stap uit het stappenplan is opgelegd in 2007, per criterium

Sanctie	Stap 1	Stap 2	Stap 3	Stap 4	anders	geen stappenplan gevolgd
Criterium						
A-criterium	13	0	0	0	0	0
H-criterium	0	0	0	0	0	0
O-criterium	6	0	0	0	0	0
J-criterium	18	4	0	0	0	5
G-criterium	5	2	0	1	0	1
M-criterium	13	6	2	0	1	6
Openingstijden	2	0	0	0	0	0
Geen criminele activiteiten	1	0	0	0	0	1
Aanwezigheid beheerder	5	0	0	0	0	1
Anders	0	0	0	0	0	1
Totaal	63	12	2	1	1	15

4.5 Ervaringen, knelpunten en toekomstplannen

De ervaringen met het coffeeshopbeleid en de handhaving van de AHOJ-G criteria zijn evenals in 2004 en 2005 overwegend positief. Van de 337 gemeenten zonder coffeeshop geven 302 aan geen problemen of goede ervaringen te hebben met het beleid en de betrokkenen. Knelpunten die het meest genoemd worden zijn illegale verkoop (12) en hennepcultuur (vijf). Twee gemeenten geven aan bang te zijn voor een waterbedeffer, nu de buurgemeenten hun coffeeshop- of handhavingsbeleid aanscherpen.

Ook de gemeenten met coffeeshops zijn overwegend positief (71%). Verkeersdrukte, in het bijzonder door drugstoerisme, en de sancties en procedures van het handhavingsbeleid worden door enkele ambtenaren (beide zes) genoemd als mogelijke knelpunten. Ook de achterdeurproblematiek wordt evenals in het voorgaande jaar door enkele ambtenaren (vier in 2007) genoemd als knelpunt.

AHOJ-G

Negenennegentig van de 106 gemeenten met coffeeshops geven aan dat de AHOJ-G criteria voldoende geschikt zijn om de

verkoop van softdrugs in hun gemeente te reguleren. Wel constateren verschillende ambtenaren dat het handhaven nog wel eens problematisch is, waarbij in een tweetal gemeenten capaciteitsproblemen wordt genoemd. Opmerkingen met betrekking tot voorraadcontrole, in 2005 nog door 20 ambtenaren genoemd als mogelijk knelpunt, worden in 2007 niet meer specifiek door de ambtenaren naar voren gebracht. Wel worden problemen met de bewijslast (vier gemeenten), achterdeurproblematiek (12 gemeenten) en illegale (door)verkoop (zes gemeenten) genoemd.

Van de 337 gemeenten zonder coffeeshops geven 299 aan voldoende middelen te hebben om het beleid te handhaven. Negen gemeenten zeggen dit niet te weten, omdat dit tot nu toe niet aan de orde is geweest. De 29 gemeenten die aangeven geen voldoende middelen te hebben noemen met name het ontbreken van een (sluitend) handhavingsbeleid (13) en het ontbreken van voldoende handhavers (negen) als probleem.

Toekomstplannen

Van de 337 gemeenten zonder coffeeshop geven 75 (22%) aan de komende twee jaar het beleid te willen wijzigen. Enkele (vijf) gemeenten gaan in deze periode hun beleid evalueren en mogelijk op basis daarvan wijzigingen in het coffeeshopbeleid aanbrengen. In 15 gemeenten worden de komende tijd de mogelijkheden van het vernieuwde artikel 13b van de Opiumwet ingepast in het beleid. Daarnaast hebben 15 van de 45 gemeenten die geen formeel beleid hebben, aangeven van plan te zijn dit op te gaan stellen.

Van de 80 gemeenten zonder coffeeshop die de komende twee jaar het coffeeshopbeleid gaan wijzigen of evalueren, vermelden acht dat dit naar aanleiding van het coalitieakkoord is. Een aanzienlijk deel (22) geeft aan dat hier wel rekening mee gehouden wordt of dat het beleid sowieso in pas loopt met het landelijke beleid. Negen gemeenten weten niet of de beleidswijzigingen aansluiten bij het coalitieakkoord.

Van de gemeenten met coffeeshop(s) willen 37 gemeenten de komende twee jaar een beleidswijziging doorvoeren. Zes gemeenten geven aan de veranderingen van wetsartikel 13b van

de Opiumwet te willen doorvoeren, vier gemeenten willen de wet BIBOB in het beleid implementeren, terwijl vier andere gemeenten een afstandscriterium (tot scholen of andere coffeeshops) gaan opstellen. Evenals bij de gemeenten zonder coffeeshop, wil een deel van de gemeenten met coffeeshop(s) (vier) eerst haar huidige beleid evalueren, om op basis daarvan eventueel het beleid aan te passen.

Zeven van de 41 gemeenten met coffeeshop(s) die hun beleid willen wijzigingen of evalueren geven aan dat dit naar aanleiding van het coalitieakkoord is. Bij drie gemeenten zijn de plannen niet naar aanleiding van het coalitieakkoord ontstaan, maar sluiten ze hier volgens eigen zeggen wel op aan. Volgens 12 gemeenten levert het huidige beleid (overlast)problemen op. Dit is voor hen de voornaamste reden om het te wijzigen. Daarnaast worden de verandering van wetsartikel 13b van de Opiumwet, de veroudering van het huidige beleid en de verandering van de politieke verhoudingen in de gemeente door drie gemeenten als reden voor beleidswijzigingen genoemd.

5. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden aan de hand van de onderzoeksvragen de conclusies besproken van de meting naar aantallen officieel gedoogde verkooppunten van softdrugs (coffeeshops) en het gemeentelijk coffeeshopbeleid in Nederland in 2007. Het tellen van het aantal coffeeshops en het inventariseren van het gemeentelijk beleid is in verband met een valide vergelijking op vergelijkbare wijze uitgevoerd als in 1999 - 2005. In 2005 is besloten de monitor eens in de twee jaar uit te voeren. Eind 2007 is aan ambtenaren van alle op dat moment bestaande 443 gemeenten een vragenlijst voorgelegd betreffende het formele, schriftelijk vastgelegde coffeeshopbeleid. In principe zijn dit dezelfde ambtenaren als in de voorgaande meting of hun plaatsvervanger c.q. opvolger. Het betreft hier ambtenaren die zijn betrokken bij het softdrugs- en coffeeshopbeleid van hun gemeente.

Alle ambtenaren zijn, evenals in voorgaande jaren, vragen gesteld over het aantal coffeeshops. In de meting van 2007 is vooral gevraagd naar 2007 en op onderdelen ook naar 2006. Verder zijn vragen gesteld over het in hun gemeente gevoerde beleid. Hierbij is tevens ingegaan op de doelstellingen van het gemeentelijk beleid, het beleid ten aanzien van drugstoerisme en illegale verkoop, de Wet 'Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur' (Wet BIBOB) en de handhaving van het coffeeshopbeleid. De ambtenaren van de gemeenten met één of meerdere coffeeshops zijn tevens vragen gesteld over het handhavingsbeleid met betrekking tot de AHOJ-G criteria. Ook zijn aan deze ambtenaren extra vragen gesteld over het beleid van de gemeente inzake de afstand van coffeeshops tot scholen, de afstand tot de landsgrens en, indien van toepassing, overige gehanteerde beleidscriteria.

Het gaat in deze monitor uitsluitend om de aantallen coffeeshops en het gemeentelijke beleid. Er wordt in dit rapport niet ingegaan op de concrete praktijk van de handhaving en de naleving van de

AHOJ-G criteria. Puntsgewijs worden hieronder de conclusies weergegeven.

5.1 Aantal coffeeshops

Hoeveel coffeeshops zijn er in 2007?

- aantal coffeeshops

- geografische spreiding en coffeeshopdichtheid

Aantal coffeeshops

- ♦ In 106 van de 443 gemeenten in Nederland zijn één of meerdere coffeeshops aanwezig. In 105 van deze gemeenten worden coffeeshops gedoogd en in één gemeente wordt inmiddels een nulbeleid gevoerd. Hier is nog wel een coffeeshop gevestigd. De 106 gemeenten met coffeeshops hebben samen 702 coffeeshops; een daling van 3,7% ten opzichte van 2005 toen het er nog 729 waren. Het aantal gemeenten waar één of meerdere coffeeshops zijn gevestigd was in 2005 105, terwijl het in 2007 om 106 gemeenten gaat. Sinds de jaren negentig is er al sprake van een gestage, lichte jaarlijkse daling van het aantal coffeeshops. De afname is in het begin groter geweest dan de laatste jaren het geval is.
- ♦ De coffeeshops zijn voornamelijk verdwenen door de uitsterfconstructies in een aantal grote gemeenten. Daarnaast heeft een aantal coffeeshops om economische redenen de bedrijfsvoering moeten staken.

Geografische spreiding en coffeeshopdichtheid

- ♦ Concentraties van coffeeshops bevinden zich wederom voornamelijk in de Randstad en in de middelgrote steden in de provincie. Evenals in voorgaande jaren bevindt de helft van de coffeeshops (51%) zich in de vijf gemeenten met meer dan 200.000 inwoners. Het merendeel van de gemeenten met minder dan 50.000 inwoners heeft geen coffeeshops. De 106 coffeeshopgemeenten hebben gemiddeld 0,53 coffeeshops per 10.000 inwoners.

5.2 Gemeentelijk beleid

Welk beleid voeren gemeenten ten aanzien van vestiging en vergunningverlening van/aan coffeeshops?

- *beleidsvormen*
- *aantal coffeeshops dat formeel wordt toegelaten*
- *regionale afspraken*

Beleidsvormen

- ♦ Een kwart (25%, 111 gemeenten) van de Nederlandse gemeenten gedooft de aanwezigheid van coffeeshops. Zes van deze gemeenten hebben aangegeven dat er momenteel geen coffeeshops zijn gevestigd. Bijna twee derde (66%) van alle gemeenten voert in 2007 een nulbeleid, 24% heeft een maximumbeleid, terwijl in 10% van de gemeenten geen beleid is geformuleerd.

Aantal coffeeshops dat formeel wordt toegelaten

- ♦ In 2007 hebben 16 gemeenten met een maximumbeleid meer gedooft coffeeshops dan door het beleid is toegestaan. Daarentegen hebben 17 gemeenten minder coffeeshops dan het gestelde maximum. In totaal zijn er evenveel coffeeshops als er formeel gedooft wordt.

Regionale afspraken

- ♦ De helft van alle gemeenten (52%) geeft aan dat op het gebied van het coffeeshopbeleid regionale afspraken zijn gemaakt. Van de gemeenten die geen coffeeshops gedogen (332) heeft ongeveer drie vijfde (58%) regionale afspraken gemaakt over coffeeshops. Van de 111 gemeenten die wel coffeeshops gedogen heeft 34% dit gedaan. Er kunnen drie soorten afspraken worden onderscheiden: één of twee grote gemeenten in de regio gedogen coffeeshops en de andere gemeenten niet; geen enkele gemeente in de regio gedooft coffeeshops; er is op regionaal niveau vastgesteld op hoeveel inwoners er een coffeeshop zou moeten zijn. De situatie in 2007 is wat dit betreft grotendeels vergelijkbaar met die in 2005.

5.3 Handhavingsbeleid

Welk handhavingsbeleid voeren gemeenten?

- *landelijke criteria in het gemeentelijk beleid*
- *additionele criteria*
- *maatregelen tegen niet-gedoogde verkoop van softdrugs*
- *handhaving*

Landelijke criteria in het gemeentelijk beleid

- Het overgrote deel van de gemeenten (90% in 2007) geeft bij de definiëring van de AHOJ-G criteria aan dat deze expliciet is afgestemd op de richtlijnen van het College van procureurs-generaal en heeft geen aanvullingen of afwijkingen.

Additionele criteria

- Op dit moment zijn er geen coffeeshops meer waar de gecombineerde verkoop van softdrugs en alcohol is toegestaan. In 2005 waren er nog 47 zogenoemde hasjcafés waar dit wel mogelijk was. Deze zijn inmiddels omgezet in reguliere horeca of in alcoholvrije coffeeshops.
- Van de 106 gemeenten met coffeeshops hanteren 85 gemeenten (80%) in 2007 een afstands- of nabijheidscriterium ten opzichte van scholen. De meeste (44) van deze gemeenten geven aan dat ze uitgaan van een afstand van (minimaal) 250 meter.
- Van de 106 gemeenten met coffeeshops liggen 15 direct aan de landsgrens. In 2007 geeft één van deze gemeenten aan dat er beleid is opgesteld omtrent de afstand tot de landsgrens, de afstand wordt overigens niet nader gespecificeerd.
- In 61 van de 106 gemeenten gelden, buiten de bovenstaande beleidscriteria en maatregelen, één of meerdere vestigingscriteria voor coffeeshops.

Maatregelen tegen niet-gedoogde verkoop van softdrugs

- Uit de meting van 2007 komt naar voren dat 62% van de Nederlandse gemeenten de Opiumwet (artikel 13b) expliciet

in het beleid heeft opgenomen¹. In 2005 had nog maar 48% van de Nederlandse gemeenten deze wet opgenomen.

- ♦ Ook hebben meer gemeenten artikel 174a van de Gemeentewet opgenomen in het beleid: 62% in 2007 versus 47% in 2005.

Handhaving

- ♦ Van de 106 gemeenten met coffeeshops is bij 99 in het beleid vastgelegd hoe de AHOJ-G criteria worden gehandhaafd. Zeven gemeenten geven aan dat dit (nog) niet het geval is. In het overgrote deel (97) van de gemeenten is volgens de gemeenteambtenaren de wijze van handhaving van alle vijf criteria vastgelegd.
- ♦ In het merendeel (82%) van de gemeenten, waarin de handhavingwijze is vastgelegd, moeten de AHOJ-G criteria naast reactief ook op pro-actieve wijze worden gehandhaafd door middel van (on)aangekondigde controles.

5.4 Sanctiebeleid en sanctionering

Wat is het sanctie- en strafvorderingsbeleid en hoe is deze in 2007 toegepast?

- sanctietrajecten
- overtredingen
- sancties
- toepassing BIBOB, artikel 13b Opiumwet en artikel 174a Gemeentewet

Sanctietrajecten

- ♦ In 77 gemeenten met coffeeshops (73%) zijn de bestuursrechtelijke sancties voor het overtreden van de AHOJ-G criteria (formeel) vastgelegd in het coffeeshopbeleid. In de overige 29 gemeenten zijn deze (nog) niet vastgelegd.

¹ In september 2007 is artikel 13b van de Opiumwet veranderd. In dit onderzoek wordt nog het oude artikel bedoeld.

- ♦ In de meeste gemeenten (94%) waar in het beleid sancties zijn vastgelegd is, evenals in 2005 (90%), een sanctietraject of stappenplan vastgesteld. Dit traject of plan bestaat (per criterium) uit twee, drie, vier, of vijf fasen.

Overtredingen

- ♦ In het merendeel (59%) van de gemeenten met coffeeshops zijn volgens de ambtenaren in 2007 geen overtredingen van de afzonderlijke criteria vastgesteld.
- ♦ De vastgestelde overtredingen hebben in 2007 vooral betrekking op het jeugd criterium (15 gemeenten) en op de maximale handelsvoorraad (20 gemeenten).
- ♦ In totaal zijn volgens de ambtenaren in 2007 88 overtredingen van de AHOJ-G criteria geconstateerd, dit zijn er 19 meer dan in 2005.

Sancties

- ♦ In 2007 heeft vaststelling van de overtreding van de Maximale handelsvoorraad (28 keer) het vaakst tot een sanctie geleid.
- ♦ Een aantal gemeenten heeft geen sancties geformuleerd voor overtredingen van het criterium van de Grote hoeveelheden en het criterium van de Maximale handelsvoorraad omdat deze criteria, volgens eigen zeggen, lastig zijn te controleren en de bewijslast lastig rond te krijgen is. Uit de opgelegde sancties in 2007 blijkt echter dat niet alle gemeenten hiermee moeite hebben.
- ♦ Tegen de meeste overtredingen (A-criterium 13 keer; J-criterium 20 keer) is opgetreden met een formele waarschuwing.
- ♦ Bij 63 van de 94 overtredingen die zijn gesanctioneerd, is de eerste stap uit het stappenplan opgelegd. Het opleggen van een sanctie uit de tweede, derde of vierde stap is vooral gebeurd bij overtredingen van het criterium van Grote hoeveelheden en het criterium van de Maximale handelsvoorraad.
- ♦ In 2007 is 15 keer een sanctie opgelegd zonder dat hierbij een stappenplan is gevolgd. Dit heeft voornamelijk als reden dat er in de betreffende gemeenten geen stappenplan was op dat moment.

- Bij de meeste overtredingen is het stappenplan consequent uitgevoerd (85%). Redenen om het stappenplan niet consequent toe te passen, zijn de ernst van de overtredingen of een combinatie van overtredingen.

Toepassing BIBOB, wet Damocles en wet Victor

- Van de 23 gemeenten die in 2007 de wet BIBOB hebben toegepast, heeft het merendeel (15) de wet éénmaal toegepast. Drie gemeenten hebben deze wet twee keer toegepast en vijf gemeenten drie keer of vaker.
- Artikel 13b van de Opiumwet (Damocles) is in 2007 in ongeveer een kwart van de coffeeshopgemeenten toegepast (in totaal 59 keer). Het gaat hier om het oude artikel 13b, van voor de veranderingen in november 2007.
- In de gemeenten zonder coffeeshop is artikel 13b van de Opiumwet minder vaak toegepast (in vijf gemeenten in totaal zeven keer). Deze situatie verschilt niet noemenswaardig van die in 2005.
- Artikel 174a van de Gemeentewet (Victor) is in 2007 in tien coffeeshopgemeenten in totaal 22 keer toegepast om de illegale verkoop aan te pakken. In de gemeenten zonder coffeeshops is dit artikel in 2007 geen enkele keer toegepast. Dit is, in beide categorieën gemeenten, minder vaak dan in 2005.

5.5 Ervaringen en toekomstplannen

Welke ervaringen hebben gemeenteambtenaren met betrekking tot coffeeshopbeleid en handhavingsbeleid en zijn er beleidswijzigingen voorgenomen na 2007?

Ervaringen

- De ervaringen met het coffeeshopbeleid en de handhaving van de AHOJ-G criteria zijn, evenals in 2004 en 2005, overwegend positief. Van de 337 gemeenten zonder coffeeshop geven 302 aan geen problemen of goede ervaringen te hebben met het beleid en de betrokkenen.
- Ook de gemeenten met coffeeshops zijn overwegend positief (71%). Verkeersdrukke, in het bijzonder door drugstoerisme,

en de sancties en procedures van het handhavingsbeleid worden door enkele ambtenaren (beide zes) genoemd als knelpunten.

- ♦ Negenennegentig van de 106 gemeenten met coffeeshops geven aan dat de AHOJ-G criteria voldoende geschikt zijn om de verkoop van softdrugs te reguleren.
- ♦ Van de gemeenten zonder coffeeshops geven 299 (89%) aan voldoende middelen te hebben om het beleid te handhaven. De 29 gemeenten, die aangeven geen voldoende middelen te hebben, noemen met name het ontbreken van een (sluitend) handhavingsbeleid (13) en handhavingcapaciteit (negen) als probleem.

Toekomstplannen

- ♦ Van de 337 gemeenten zonder coffeeshop geven 75 (22%) aan de komende twee jaar het beleid te willen wijzigen. Vijf gemeenten gaan in deze periode hun beleid evalueren en eventueel op basis daarvan wijzigingen in het coffeeshopbeleid aanbrengen.
- ♦ In 15 gemeenten worden de komende tijd de mogelijkheden van het nieuwe artikel 13b van de Opiumwet ingepast in het beleid. Daarnaast willen 15 van de 45 gemeenten die nog geen coffeeshopbeleid hebben een formeel beleid opstellen.
- ♦ Van de 80 gemeenten zonder coffeeshop die de komende twee jaar het coffeeshopbeleid gaan wijzigen of evalueren, geven acht aan dat dit naar aanleiding van het coalitieakkoord is. Een groot aantal (22) geeft aan dat hiermee wel rekening wordt gehouden of dat het beleid sowieso in pas loopt met het landelijke beleid.
- ♦ Van de gemeenten met coffeeshop(s) willen 37 gemeenten de komende twee jaar een beleidswijziging doorvoeren. Evenals bij de gemeenten zonder coffeeshop, wil een deel van de gemeenten met coffeeshop(s) (vier) eerst haar huidige beleid evalueren, om op basis daarvan mogelijk het beleid aan te passen.
- ♦ Zes gemeenten geven aan de veranderingen in de wet Damocles te willen doorvoeren, vier gemeenten willen de wet BIBOB in het beleid implementeren, terwijl vier andere gemeenten een afstandscriterium (tot scholen of andere coffeeshops) willen opstellen.

- ♦ Zeven van de 41 gemeenten met coffeeshops die hun beleid willen wijzigen of evalueren geven aan dat dit naar aanleiding van het coalitieakkoord is. Bij drie gemeenten zijn de plannen niet naar aanleiding van het coalitieakkoord, maar sluiten ze hier, volgens eigen zeggen, wel op aan.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Abraham, M., P. Cohen, R. van Til, M. de Winter (1999)
Licit and illicit drug use in the Netherlands, 1997. Cedro, Amsterdam.
- Bieleman, B., L. Schakel, E. de Bie, J. Snippe (1995)
Wolken boven coffeeshops. Inventarisatie van overlast rond coffeeshops en ontwikkelingen in gemeentelijk cannabis-beleid. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., S. Biesma, J. Snippe, E. de Bie (1996)
Quick scan ontwikkeling in aantal coffeeshops in Nederland. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., S. Biesma, A.J.H. Smallembroek (1997)
Cannabis in Nederland. Inventarisatie van de verkooppunten. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam / SGB0, Den Haag.
- Bieleman, B., J. Blömer, A. Zaagsma (1998)
Softdrugs: beleid en illegaliteit. Ontwikkelingen in gemeentelijk softdrugsbeleid en soorten en aantallen verkooppunten. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B. (1998)
Coffeeshops in Nederland. In: Tijdschrift voor de Politie, nr. 3, p. 19-23.
- Bieleman, B., J. Snippe (1999)
Gedogen gewogen. Evaluatie van het Amsterdamse coffeeshopbeleid. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., P. Goeree (2000)
Coffeeshops geteld. Aantallen verkooppunten van cannabis in Nederland. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., E. Spijkers, H.B. Winter, A.J.E. Edzes (2000)
Een kwetsbaar evenwicht. Evaluatie coffeeshopbeleid gemeente Groningen. Centrum voor Arbeid en Beleid bv, Groningen / St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.

- Bieleman, B., E. Spijkers, H. Winter (2000)
Evaluatie softdrugsbeleid Zoetermeer. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., E. Spijkers, L. Griesheimer (2001)
Evaluatie coffeeshopbeleid gemeente Heerlen. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., P. Goeree (2001)
Coffeeshops in Nederland. Aantallen en gemeentelijk beleid in 2000. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., P. Goeree (2002)
Aantal coffeeshops en gemeentelijk beleid in 2001. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., P. Goeree, H. Naayer (2003)
Coffeeshops in Nederland 2002. Aantallen, gemeentelijk beleid en handhaving AHOJ-G criteria. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., P. Goeree, H. Naayer (2005)
Coffeeshops in Nederland 2004. Aantallen coffeeshops en gemeentelijk beleid 1999-2004. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., H. Naayer (2006)
Coffeeshops in Nederland 2005. Aantallen coffeeshops en gemeentelijk beleid 1999-2005. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., H. Naayer, A. Nienhuis (2006)
Coffeeshops naar de periferie. Evaluatie verplaatsing twee coffeeshops in Venlo. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., J. Snippe (2006)
Coffeeshops en criminaliteit. In: Justitiële Verkenningen, jrg. 32. nr. 1, p. 46-60.
- Bovenkerk, F., W. Hogewind, D. Korf, N. Milani (2003)
Hennepteelt in Nederland, het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding. Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen, Utrecht.
- Broekhuizen, J., J. Raven, F.M.H.M. Driessen (2006)
Handhaving en naleving van de coffeeshopregels in 2004. Bureau Driessen, Utrecht.

- Breunesse, H.M.B., J.G. Brouwer, A.E. Schilder (1996)
Wapenen tegen drugsoverlast. Tjeenk Willink, Deventer.
- Dorsselaer, S. van, E. Zeijl, S. van den Eeckhout, T. ter Bogt, W. Vollebergh (2007).
HBSC 2005: gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland. Trimbos-instituut, Utrecht.
- Justitiële Verkenningen (1993)
Grenzen van het softdrugsbeleid. Justitiële Verkenningen, jaargang 19, nr. 6.
- Korf, D., M. van der Woude, A. Benschop, T. Nabben (2001)
Coffeeshops, jeugd en toerisme. UvA, Amsterdam.
- Korf, D.J., M. Wouters, T. Nabben, P. van Ginkel (2005)
Cannabis zonder coffeeshop; niet gedoogde cannabisverkoop in tien Nederlandse gemeenten. Rozenberg Publishers, Amsterdam.
- Kornalijnslijper, N., A.J.H. Smallegenbroek, F.J.A. Angenent (1995)
Gemeentelijk drugsbeleid 1995. Stand van zaken. SGBO, Den Haag.
- Laar, M.W. van, A.A.N. Cruts, H. Rigter, J.E.E. Verdurmen, R.F. Meijer, R.F., M.M.J. van Ooyen (red.) (2002)
Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2002. Trimbos-instituut, Utrecht.
- Laar, M.W. van, A.A.N. Cruts, J.E.E. Verdurmen, R.F. Meijer, P. van Panhuis, M.M.J. van Ooyen (red.) (2003)
Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2003. Trimbos-instituut, Utrecht.
- Laar, M.W. van, A.A.N. Cruts, J.E.E. Verdurmen, M.M.J. van Ooyen (red.) (2004)
Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2004. Trimbos-instituut, Utrecht.
- Laar, M.W. van, A.A.N. Cruts, J.E.E. Verdurmen, M.M.J. van Ooyen, M.M.J. van, R.F. Meijer (red.) (2005)
Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2005. Trimbos-instituut, Utrecht.

- Laar, M.W. van, A.A.N. Cruts, J.E.E. Verdurmen, M.M.J. van Ooyen, R.F. Meijer (red.) (2007)
 Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2006. Trimbos-instituut, Utrecht.
- Maalsté, N., I. Jansen, E. de Bie (2002)
 Meting niet-gedoogde cannabisaanbieders. Haalbaarheidsstudie in opdracht van de afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen van het Ministerie van Justitie, WODC. ES&E, Den Haag.
- Ministerie van Justitie (2000)
 Het pad naar de achterdeur. Ministerie van Justitie, Den Haag.
- Ministerie van VWS, Ministerie van Justitie, Ministerie van Binnenlandse Zaken (1995)
 Het Nederlandse drugsbeleid. Continuïteit en verandering. Ministerie van VWS / Ministerie van Justitie / Ministerie van Binnenlandse Zaken, Rijswijk.
- Ministerie van VWS, Ministerie van Justitie, Ministerie van BZK (2004)
 Interdepartementale beleidsbrief cannabis. Ministerie van VWS / Ministerie van Justitie / Ministerie van Binnenlandse Zaken, Den Haag.
- Ministerie van VWS (2004)
 Actieplan ontmoediging cannabis. Ministerie van VWS, Den Haag.
- Monshouwer, K., S. van Dorsselaer, A. Gorter, J. Verdurmen, W. Vollebergh (2004)
 Jeugd en riskant gedrag. Kerngegevens uit het peilstationonderzoek 2003. Trimbos Instituut, Utrecht.
- Niesink R, S. Rigter, J. Hoek, H. Goldschmidt (2007)
 THC-concentraties in wiet, nederwiet en hasj in Nederlandse coffeeshops (2006-2007). Trimbos-instituut, Utrecht.
- Ooyen-Houben, M.M.J. van (2006)
 Hoe werkt het Nederlandse drugsbeleid: een evaluatieve verkenning van een decennium drugsbeleid. In: Justitiële Verkenningen, jaargang 32, nr. 1, p.24-45.

- Pardoel, C.A.M., J. van Haaf, S. Bogaerts, A.M. van Kalmthout (2004)
 Coffeeshops in Nederland anno 2003. Aantallen, lokaal beleid, handhaving en naleving. IVA/Universiteit van Tilburg, Tilburg.
- Snippe, J., B. Bieleman, H. Naayer, C. Ogier (2004)
 Preventieve doorlichting cannabissector c.a. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Spapens, T., H. van de Bunt, L. Rastovac (2007)
 De wereld achter de wietteelt. WODC / Erasmus Universiteit Rotterdam / Universiteit van Tilburg, Den Haag.
- Staatscourant (1994)
 Richtlijn opsporingsbeleid inzake coffeeshops. Staatscourant, 12 oktober 1994, 203.
- Staatscourant (1996)
 Richtlijn Openbaar Ministerie. Staatscourant, 27 september 1996, 187.
- Staatscourant (2000)
 Aanwijzing opiumwet. Staatscourant, 27 december 2000, 250.
- Steun- en Informatiepunt Drugs & Veiligheid (1997)
 Lokaal coffeeshopbeleid. Handreiking voor vorm en inhoud van beleid. VNG Uitgeverij, Den Haag.
- Steun- en Informatiepunt Drugs & Veiligheid (1998)
 Handhaving lokaal drugsbeleid, Praktische tips, jurisprudentie en regelgeving. VNG Uitgeverij, Den Haag.
- Steun- en Informatiepunt Drugs & Veiligheid (1999)
 De Wet 'Damocles'. Bestuursdwangbevoegdheid in artikel 13b Opiumwet. VNG Uitgeverij, Den Haag.
- Ter Borgt, T., S. van Dorsselaer, W. Vollebergh (2002)
 Roken, drinken en blowen door Nederlandse scholieren (11 t/m 17 jaar), 2001; Kerngegevens middelengebruik uit het Nederlandse HBSC-onderzoek. Trimbos-instituut, Utrecht.
- VNG (1994)
 Drugsbeleid met name ten aanzien van coffeeshops. Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag.

Wouters, M., D.J. Korf, B. Kroeske (2007)

Harde aanpak, hete zomer. Een onderzoek naar de ontmanteling van hennepkwekerijen in Nederland. WODC, Universiteit van Amsterdam, Bonger Instituut voor Criminologie, Amsterdam.

Tevens zijn gemeentelijke beleidsnota's over het lokale coffeeshopbeleid geraadpleegd.

BIJLAGE 1 VRAGENLIJST

Gemeenten waarin de afgelopen jaren geen coffeeshops gevestigd zijn geweest en die een nulbeleid voeren, hebben alleen de volgende vragen beantwoord: 1, 4, 5, 20, 21, 23, 24, 25 en 26.

A. BELEID

- 1a. Voert uw gemeente een beleid waarbij het gedogen van coffeeshop(s) is toegestaan?
1. Nee
 2. Ja
- 1b. Is in uw gemeente het beleid ten aanzien van het gedogen van coffeeshops formeel vastgelegd?
1. Nee *ga verder met vraag 2*
 2. Ja
- 1c. Zo ja, in welk beleidsstuk is dit vastgelegd (titel en jaartal)?
-
-
-
-
- 1d. Zijn er na november 2005 nog formele wijzigingen geweest in het gemeentelijke coffeeshopbeleid? Zo ja, kunnen wij een kopie van het nieuwe beleidsstuk ontvangen? *U kunt deze mailen naar info@intraval.nl, faxen naar 050-3127526 of sturen naar Antwoordnummer 591, 9700 WB Groningen (geen porto nodig).*
1. Geen wijzigingen *ga verder met vraag 2*
 2. Wel wijzigingen, maar stuurt het niet toe
 3. Wel wijzigingen, stuurt het toe

- 1e. Zijn door de beleidswijzigingen ook de doelen van het coffeeshopbeleid gewijzigd?
1. Ja
 2. Nee *ga verder met vraag 2*
- 1f. In welk opzicht zijn de doelen van het coffeeshopbeleid gewijzigd?
-
-
-
-
-
2. Is er binnen uw gemeente een maximum aantal coffeeshops dat wordt gedoogd? Zo ja, hoeveel coffeeshops worden maximaal gedoogd?
1. Nee, geen maximum
 2. Ja, maximum aantal:.....
- 3a. Voert uw gemeente concreet een nulbeleid of een maximumbeleid?
1. Nulbeleid *ga verder met vraag 4*
 2. Maximumbeleid
 3. Ander soort beleid, namelijk.....
..... *ga verder met vraag 4*
 4. Geen beleid *ga verder met vraag 6*

- 3b. Is het maximumbeleid in uw gemeente nader gespecificeerd, bijvoorbeeld als verminderingsbeleid of Bussums model? *meerdere antwoorden mogelijk*
- a. Verminderingsbeleid *het aantal coffeeshops dient te verminderen, maar de gemeente heeft nog geen maximum aantal vastgesteld*
 - b. Uitsterfbeleid *het aantal coffeeshops dient, al dan niet door een actief beleid, op termijn te worden teruggedrongen*
 - c. Ontmoedigingsbeleid *de gemeente probeert door het stellen van voorwaarden de ongebreidelde vestiging van nieuwe coffeeshops tegen te gaan en het aantal bestaande coffeeshops terug te dringen*
 - d. Bussums model *er zijn één of meerdere gecontroleerde verkooppunten van cannabis, ondergebracht in een daartoe aangewezen stichting*
 - e. Vestigingsbeleid *er wordt geen maximum aantal gehanteerd, er zijn echter wel strikte regels opgesteld met betrekking tot de locatie van de coffeeshops*
 - f. Regionaal beleid *er zijn in regionaal verband afspraken gemaakt over het te voeren coffeeshopbeleid*
 - g. Anders namelijk:
 - h. Nee
4. Zijn er ten aanzien van het formele coffeeshopbeleid in uw regio tussen gemeentes onderling regionale afspraken gemaakt?
- 1. Nee
 - 2. Ja,
namelijk:.....
.....
.....
 - 3. Weet niet

5a. Zijn er binnen uw coffeeshopbeleid concrete maatregelen geformuleerd om de vestiging van één of meerdere (extra) coffeeshop(s) te voorkomen?

1. Nee
2. Ja,
namelijk:.....
.....
.....
.....
.....

5b. Is het in het afgelopen jaar (2007) voorgekomen dat deze maatregelen daadwerkelijk moesten worden toegepast?

1. Nee
2. Ja,
namelijk:.....
.....
.....
.....

B. AANTAL COFFEESHOPS

6a. Hoeveel officieel gedoogde coffeeshops zijn op dit moment in uw gemeente aanwezig? En hoeveel officieel gedoogde coffeeshops waren er eind 2006 aanwezig in uw gemeente?

- officieel gedoogde coffeeshops eind 2007
..... officieel gedoogde coffeeshops eind 2006

6b. Is het daadwerkelijke aantal gedoogde coffeeshops hoger, gelijk of lager dan het beoogde maximum aantal coffeeshops?

1. Hoger
2. Gelijk
3. Lager
4. Niet van toepassing

- 6c. Zijn er maatregelen vastgesteld om het aanwezige aantal coffeeshops nader tot het maximum aantal overeen te stemmen?
1. Nee
 2. Ja, namelijk:.....
 3. Niet van toepassing
- 7a. Zijn er na november 2005 officieel gedoogde coffeeshops verdwenen?
1. Nee *ga verder met vraag 8*
 2. Ja
- 7b. Waarom zijn er één of meerdere officieel gedoogde coffeeshops verdwenen? Kunt u tevens de na(a)m(en) en adres(sen) van deze coffeeshop(s) noteren?
-
-
-
-
-
- 8a. Zijn er na november 2005 officieel gedoogde coffeeshops bijgekomen?
1. Nee *ga verder met vraag 9*
 2. Ja
- 8b. Waarom zijn er één of meerdere officieel gedoogde coffeeshops bijgekomen? Kunt u tevens de na(a)m(en) en adres(sen) van deze coffeeshop(s) noteren?
-
-
-
-
-
-
-
-

C. HANDHAVINGSBELEID

In dit deel volgen enkele vragen omtrent de handhaving van het coffeeshopbeleid in uw gemeente, waarbij achtereenvolgens aandacht is voor: 1. de handhaving van de zogenoemde AHOJ-G criteria en de maximale handelshoeveelheid (500 grams norm); 2. de handhaving van overige beleidscriteria.

AHOJG-CRITERIA EN MAXIMALE HANDELSHOEVEELHEID

9a. Is de handhaving van de AHOJ-G criteria en het criterium van de maximale handelshoeveelheid vastgelegd in het gemeentelijke coffeeshopbeleid?

1. Nee
2. Ja, allemaal *ga verder met vraag 10*
3. Ja, namelijk *(meerdere antwoorden mogelijk)*
 - A. geen affichering
 - H. geen harddrugs
 - O. geen overlast
 - J. geen verkoop aan jeugdigen onder de 18 jaar
 - G. geen verkoop van grote hoeveelheden (meer dan 5 gram)
 - M. maximale handelshoeveelheid van 500 gram

9b. Zo nee, waarom is er geen beleid vastgelegd om alle AHOJ-G criteria en het criterium van de maximale handelshoeveelheid te handhaven? *(per criterium aangeven)*

.....
.....
.....
.....

Ga verder met vraag 14 wanneer vraag 9a met 'Nee' is beantwoord

- 10a. Worden de landelijke definities van de AHOJG- criteria en het criterium van de maximale handelshoeveelheid gehanteerd?
1. Ja *ga verder met vraag 11a*
 2. Nee
- 10b. Hoe worden de AHOJ-G criteria en het criterium van de maximale handelshoeveelheid in het gemeentelijk beleid gedefinieerd? *(Alleen invullen indien gemeentelijke criteria afwijken van de landelijke criteria)*
- a. **A-criterium:**
.....
.....
 - b. **H-criterium:**
.....
.....
 - c. **O-criterium:**
.....
.....
 - d. **J-criterium:**
.....
.....
 - e. **G-criterium:**
.....
.....
 - f. **Maximale handelshoeveelheid:**
.....
.....
- 11a. Door welke instantie(s) moeten de AHOJ-G criteria en het criterium van de maximale handelshoeveelheid volgens het gemeentelijk coffeeshopbeleid worden gehandhaafd?
1. Politie
 2. Gemeente
 3. Politie en gemeente
 4. Anders,
namelijk:.....
.....

5. Anders, dat is namelijk per criterium verschillend:
A-criterium:

.....
.....

H-criterium:

.....
.....

O-criterium:

.....
.....

J-criterium:

.....
.....

G-criterium:

.....
.....

Maximale handelshoeveelheid:

.....

6. Niet specifiek vastgelegd in het beleid

11b. Welke handhavingsactiviteiten zouden volgens het gemeentelijk coffeeshopbeleid moeten plaatsvinden? *(meerdere antwoorden mogelijk)*

1. Onaangekondigde controles (pro-actief)
2. Controles na meldingen (bijvoorbeeld van buurtbewoners)
3. Anders namelijk
.....
4. Niet specifiek vastgelegd in het beleid

11c. Hoe vaak per jaar zouden er volgens het gemeentelijk beleid handhavingactiviteiten plaats moeten vinden?

1.keer per jaar
2. Niet specifiek vastgelegd in het beleid

12a. Hebben in het gemeentelijk beleid bepaalde criteria bij de handhaving prioriteit?

1. Ja
2. Nee *ga verder met vraag 13a*
3. Weet niet *ga verder met vraag 13a*

- 12b. Kunt u aangeven welk(e) criterium/criteria in het gemeentelijk beleid prioriteit heeft/hebben?
(meerdere antwoorden mogelijk)
1. **A**ffichering
 2. **H**arddrugs
 3. **O**verlast
 4. Verkoop aan **J**eugdigen
 5. Verkoop van **G**rote hoeveelheden
 6. **M**aximale handelshoeveelheid
 7. Geen prioriteiten vastgelegd
- 13a. Zijn er in het gemeentelijk coffeeshopbeleid met betrekking tot overtredingen van de AHOJG-criteria en de maximale handelshoeveelheid sancties geformuleerd?
1. Nee *ga verder met vraag 14a*
 2. Ja
- 13b. Is daarbij sprake van een getrappt sanctiesysteem of stappenplan? (op herhaling van de overtreding, binnen een vastgestelde periode, volgt een zwaardere sanctie)
1. Nee
 2. Ja
- 13c. Zijn er na november 2005 wijzigingen aangebracht in de formele sancties en/of in het sanctiebeleid?
1. Nee
 2. Ja, namelijk in (geef een toelichting):
 - het **A**-criterium
 -
 - het **H**-criterium
 -
 - het **O**-criterium
 -
 - het **J**-criterium
 -
 - het **G**-criterium
 -
 - de **M**aximale handelshoeveelheid
 -

OVERIGE CRITERIA EN MAATREGELEN

- 14a. Wordt in het gemeentelijk coffeeshopbeleid de *gecombineerde verkoop van alcohol en softdrugs* (ook wel hasjcafé's genoemd) toegestaan? Zo ja, in hoeveel coffeeshops is de gecombineerde verkoop van alcohol en cannabis in uw gemeente toegestaan?
1. Nee
 2. Ja
Aantal:.....
- 14b. Is er in het gemeentelijk coffeeshopbeleid een sanctie voor overtreding van (het verbod op) de gecombineerde verkoop van alcohol en softdrugs in coffeeshops geformuleerd? Zo ja, welke? (*waarschuwing, geldelijke boete, sluiting voor (on)bepaalde tijd*)
1. Nee *ga verder met vraag 15*
 2. Ja, namelijk:
- 14c. Hoeveel overtredingen zijn er volgens u van dit criterium in het afgelopen jaar (2007) in uw gemeente geconstateerd?
Aantal 2007:
- 15a. Heeft uw gemeente beleid opgesteld omtrent de *afstand van coffeeshops tot scholen*?
1. Nee *ga verder met vraag 16*
 2. Ja,
- 15b. Zo ja, voor welke scholen geldt dit?
1. Alleen basisscholen
 2. Alleen voortgezet onderwijs
 3. Beiden
- 15c. Zo ja, welke afstand?
.....

- 15d. Voldoen de coffeeshops in uw gemeente op dit moment aan het in het beleid gestelde criterium omtrent de afstand tot scholen? Zo nee, kunt u dit toelichten?
1. Ja *ga verder met vraag 16*
 2. Nee, namelijk:
.....
.....
 3. Weet niet *ga verder met vraag 16*
- 15e. Hoeveel coffeeshops voldoen niet aan het in het beleid gestelde criterium omtrent de afstand tot scholen?
.....
- 16a. Heeft uw gemeente beleid opgesteld omtrent de *afstand van coffeeshops tot de landsgrens?*
1. Nee *ga verder met vraag 17*
 2. Ja, namelijk (*o.a. afstand*)
.....
 3. Niet van toepassing *ga verder met vraag 17*
- 16b. Voldoen de coffeeshops in uw gemeente op dit moment aan het in het beleid gestelde criterium omtrent de afstand tot de landsgrens? Zo nee, kunt u dit toelichten?
1. Ja *ga verder met vraag 17*
 2. Nee, namelijk:
.....
.....
 3. Weet niet *ga verder met vraag 17*
- 16c. Hoeveel coffeeshops voldoen niet aan het in het beleid gestelde criterium omtrent de afstand tot de landsgrens?
.....

17a. Zijn er in het gemeentelijk coffeeshopbeleid andere of nog *overige vestigingscriteria* die worden gehanteerd?

1. Nee *ga verder met vraag 18*
2. Ja, namelijk:
 - a.....
 - b.....
 - c.....

17b. Voldoen de coffeeshops in uw gemeente op dit moment aan de overige, in het beleid geformuleerde vestigingscriteria? Zo nee, kunt u dit toelichten?

1. Ja
2. Nee, namelijk:
3. Weet niet

18a. Zijn er in het gemeentelijk coffeeshopbeleid andere of nog *bijkomende criteria* die worden gehanteerd ten aanzien van (de exploitatie van) coffeeshops?

1. Nee *ga verder met vraag 18c*
2. Ja, namelijk:
 - a.....
 - b.....
 - c.....

18b. Zijn er in het gemeentelijk coffeeshopbeleid sancties vastgesteld voor overtreding van deze criteria? Zo ja, welke? (*waarschuwing, geldelijke boete, sluiting voor (on)bepaalde tijd*)

Criteria.

- a. 1. Nee 2. N.v.t. 3. Ja, namelijk:
- b. 1. Nee 2. N.v.t. 3. Ja, namelijk:
- c. 1. Nee 2. N.v.t. 3. Ja, namelijk:

- 18c. Hoeveel overtredingen van de criteria (*AHOJG-criteria, M-criterium en bijkomende criteria*) zijn er volgens u in het afgelopen jaar (2007) in uw gemeente geconstateerd?

	Aantal overtredingen
het A -criterium	
het H -criterium	
het O -criterium	
het J -criterium	
het G -criterium	
de Maximale handelshoeveelheid	
bijkomende criteria, namelijk:	
bijkomende criteria, namelijk:	
bijkomende criteria, namelijk:	
bijkomende criteria, namelijk:	

- 18d. Zou u *per overtreding* kunnen aangeven of er een sanctie is opgevolgd? Welke sanctie het betrof en van welke verschillende stappen daarbij gebruik is gemaakt? En of het stappenplan consequent ten uitvoer is gelegd?
 Vul in de tweede kolom het criterium (*één van de AHOJG-criteria, M-criterium of een van de bijkomende criteria*) in op grond waarvan een overtreding is geconstateerd.

	Invullen betreffende criterium.	Is er een sanctie opgevolgd ?	Welke sanctie betrof het en van welke verschillende stappen is daarbij gebruik gemaakt?	Is het stappenplan consequent ten uitvoer gelegd?
Over-treding	☐ criterium:	1. Ja 2. Nee	Sanctie was: ☐ <i>Geen stappenplan gevolgd</i>	1. Ja 2. Nee Toelichting:
Over-treding	☐ criterium:	1. Ja 2. Nee	Sanctie was: ☐ <i>Geen stappenplan gevolgd</i>	1. Ja 2. Nee Toelichting:

- 19a. Bent u op de hoogte van de mogelijkheden van de Wet Bevordering Integriteits Beoordelingen Openbaar Bestuur (BIBOB)?
1. Ja
 2. Nee
 3. Weet niet / Niet zeker
- 19b. Maakt uw gemeente (reeds) gebruik van de mogelijkheden van de Wet BIBOB ten aanzien van coffeeshops? Zo ja, kunt u aangeven hoe vaak de mogelijkheden van de Wet BIBOB in 2007 ten aanzien van coffeeshops zijn toegepast?
1. Ja, de mogelijkheden van de Wet BIBOB zijn reeds toegepast.
Aantal 2007:
 2. Ja, de Wet is reeds geïmplementeerd, maar nog niet gebruikt ten aanzien van coffeeshops.
 3. Nee
 4. Weet niet / Niet zeker
- 20a. Zijn in het gemeentelijk beleid de volgende wetsartikelen opgenomen om de illegale verkoop van softdrugs tegen te gaan?
- a. artikel 13b van de Opiumwet 1. Nee 2. Ja
 - b. artikel 174a van de Gemeentewet 1. Nee 2. Ja
- 20b. Hoe vaak zijn deze wetsartikelen in 2007 toegepast?
- a. artikel 13b van de Opiumwet
Aantal 2007:
 - b. artikel 174a van de Gemeentewet
Aantal 2007:
- 20c. Zijn in het gemeentelijk beleid nog overige maatregelen vastgesteld om de illegale verkoop van softdrugs tegen te gaan?
1. Nee
 2. Ja, namelijk:
.....
.....
.....

21a. Is er sprake van buitenlandse drugstoerisme in uw gemeente?

1. Ja
2. Nee

21b. Zijn er maatregelen vastgesteld om drugstoerisme tegen te gaan?

1. Nee
2. Ja, namelijk:

.....
.....
.....

22. Zijn er in uw gemeente afspraken gemaakt of (formele) convenanten opgesteld met overige betrokkenen (politie, Openbaar Ministerie, coffeeshophouders) ten aanzien van de handhaving van het coffeeshopbeleid?

1. Nee
2. Ja, namelijk:

.....
.....
.....

D. ERVARINGEN EN TOEKOMST

23a. Zijn er in uw gemeente plannen om het beleid in de komende twee jaren (2008, 2009) te wijzigen?

1. Nee *Ga verder met vraag 24a*
2. Ja, namelijk:

.....
.....
.....

23b. Is dat naar aanleiding van het Coalitieakkoord van het huidige kabinet?

1. Nee
2. Ja *Ga verder met vraag 24a*

- 23c. Wat is dan de reden?

- 24a. Wat zijn in het algemeen uw ervaringen met betrekking tot het (handhaven van) gemeentelijk coffeeshopbeleid in het afgelopen jaar? Is er wellicht sprake van één of meerdere knelpunten? Zo ja, welke?

- 24b Heeft uw gemeente voldoende (adequate) instrumenten om het coffeeshopbeleid te kunnen handhaven? Zo nee, kunt dit toelichten?
 1. Nee,
 toelichting:.....

2. Ja
25. Het onderzoek wordt in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum (WODC) voor de Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding (DRC) van het Ministerie van Justitie uitgevoerd. De gegevens worden anoniem gerapporteerd. Alleen het aantal coffeeshops zal in de rapportage (per gemeente) in de bijlage worden vermeld.
- De opdrachtgever heeft ons verzocht u te vragen of u akkoord gaat met het verstrekken van de gegevens over het coffeeshopbeleid in uw gemeente, zoals die blijken uit deze vragenlijst, aan de opdrachtgevende beleidsdirectie. Het gaat hierbij dus om specifieke, tot uw gemeente herleidbare gegevens. Gaat u hiermee akkoord?
1. Ja
 2. Nee

Voor alle duidelijkheid: Wanneer u niet akkoord gaat, worden uw gegevens uiteraard niet verstrekt aan DRC.

26. Heeft u verder nog opmerkingen omtrent uw coffeeshopbeleid, of omtrent dit onderzoek?

1. Nee

2. Ja, namelijk:

.....
.....
.....

HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING!

BIJLAGE 2 OVERZICHT GEMEENTEN

Peildatum: november-december van het betreffende jaar. In onderstaande tabel zijn alle per 1 januari 2007 bestaande gemeenten opgenomen.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aa en Hunze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aalburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aalsmeer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aalten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Abcoude	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Achtkarspelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alblasserdam	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Albrandswaard	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alkemade	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alkmaar	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Almelo	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Almere	1	1	1	1	1	1	2	3	3
Alphen a/d Rijn	2	1	2	2	2	2	2	2	2
Alphen-Chaam	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ameland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Amersfoort	9	9	9	9	9	9	7	6	6
Amstelveen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Amsterdam	288	283	280	270	258	249	246	238	229
Andijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Anna Paulowna	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Apeldoorn	6	5	5	5	5	5	5	5	5
Appingedam	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arcen en Velden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arnhem	16	14	14	14	13	12	13	12	11
Assen	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Asten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baarle-Nassau	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baarn	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Barendrecht	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Barneveld	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bedum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beemster	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beesel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bellingwedde	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bemmel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bennebroek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bergambacht	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bergen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bergen (NH)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bergen op Zoom	6	4	4	4	4	4	4	4	4
Bergeijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Berkelland	-	-	-	-	-	-	0	0	0
Bernheze	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bernisse	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Best	0	0	0	0	0	0	0	0	0

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Beuningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beverwijk	4	4	4	4	4	4	4	3	3
Binnenmaas ¹	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bladel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Blaricum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bloemendaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boarnsterhim	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bodegraven	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boekel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bolsward	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Borger-Odoorn	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Borne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Borsele	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boskoop	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boxmeer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boxtel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bronckhorst	-	-	-	-	-	-	0	0	0
Breda	15	14	13	12	10	10	9	9	8
Breukelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brielle	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brummen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brunsum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bunnik	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bunschoten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Buren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bussum	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Capelle a/d IJssel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Castricum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Coevorden	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Cranendonck	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cromstrijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Culemborg	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Cuijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dalfsen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dantumadeel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
De Bilt	1	1	1	1	1	1	1	1	1
De Marne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
De Ronde Venen	0	1	1	1	0	0	0	0	1
De Wolden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Delft	6	6	6	6	6	5	5	5	5
Delfzijl	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Den Haag	70	62	55	46	41	40	40	40	40
Den Helder	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Deurne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Deventer	6	6	6	5	5	5	5	5	5
Diemen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dinkelland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dirksland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Doesburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Doetinchem	2	1	2	1	2	2	2	2	3
Dongen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dongeradeel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dordrecht	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Drechterland ²	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Binnenmaas en 's Gravendeel.

² Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Drechterland en

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Drimmelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dronten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Druten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duiven	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Echt-Susteren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Edam-Volendam	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ede	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Eemnes	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eemsmond	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eersel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eindhoven	16	16	16	15	15	15	15	15	15
Elburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Emmen	4	4	4	4	3	3	2	2	2
Enkhuizen	1	1	1	1	1	0 ³	1	1	1
Enschede	17	16	14	13	12	12	11	11	10
Epe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ermelo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Etten-Leur	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Eijsden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ferwerderadiel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Franekeradeel	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Gaasterlan-Sleat	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geertruidenberg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geldermalsen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geldrop-Mierlo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gemert-Bakel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gennep	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Giessenlanden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gilze en Rijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Goedereede	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Goes	4	4	2	2	2	2	2	2	2
Goirle	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gorinchem	3	3	3	3	2	3 ⁴	3	3	3
Gouda	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Graafstroom	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Graft-De Rijp	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grave	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groesbeek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groningen	14	13	13	13	14	14	14	14	14
Grootegast	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gulpen-Wittem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Haaksbergen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Haaren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Haarlem	15	16	16	16	16	16	16	16	16
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Haarlemmermeer	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Halderberge	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hardenberg	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Harderwijk	1	1	2	2	2	1	1	1	1
Hardinxveld-Giessendam	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Venhuizen.

³ Het betreft hier geen daling van het aantal coffeeshops, maar een correctie door de gemeente van het aantal in voorgaande jaren.

⁴ Het betreft hier geen stijging van het aantal coffeeshops, maar een correctie door de gemeente van het aantal in 2003.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Haren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Harenkarspel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Harlingen	1	1	1	1	2	2	2	2	2
Hatter	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heemskerk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heemstede	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heerde	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heerenveen	5	5	5	5	5	5	5	5	4
Heerhugowaard	1	1	1	1	0	1 ⁵	1	1	1
Heerlen	5	5	5	5	3	3	3	3	3
Heeze-Leende	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heilo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Helden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hellendoorn	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hellevoetsluis	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Helmond	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hendrik-Ido-Ambacht	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hengelo	4	4	4	4	4	4	3	4	3
's-Hertogenbosch	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Het Bildt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heumen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Heusden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hillegom	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hilvarenbeek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hilversum	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Hof van Twente	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoogeveen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoogezand-Sappemeer	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Hoorn	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Horst aan de Maas	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Houten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Huizen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hulst	2	0 ⁶	0	0	0	0	0	0	0
Jacobsvoude	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kampen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kapelle	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Katwijk ⁷	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kerkrade	1	1	3	3	3	3	2	2	2
Kessel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koggenland ⁸	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Kollumerland c.a.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Korendijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krimpen a/d IJssel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Laarbeek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Landerd	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Landgraaf	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Landsmeer	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Langedijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0

⁵ Het betreft hier geen stijging van het aantal coffeeshops, maar een correctie door de gemeente van het aantal in 2003.

⁶ Het betreft hier geen daling van het aantal coffeeshops, maar een correctie door de gemeente van het aantal in 1999.

⁷ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg.

⁸ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Obdam en Wester-Koggenland.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Lansingerland ⁹	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Laren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leerdam	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Leeuwarden	15	14	14	13	13	12	12	12	13
Leeuwarderadeel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leiden	12	10	11	12	12	12	12	12	12
Leiderdorp	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leidschendam- Voorburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lelystad	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Lemsterland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leudal ¹⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Leusden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Liesveld	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lingewaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lisse	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Lith	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Littenseradiel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lochum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Loenen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Loon op Zand	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lopik	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Loppersum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Losser	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maarsssen	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Maasbree	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maasdonk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maasdriel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maasgouw ¹¹	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Maassluis	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Maastricht	19	19	19	18	17	16	16	15	14
Margraten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Marum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Medemblik ¹²	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meerlo-Wanssum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meerssen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Menaldumadeel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Menterwolde	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meppel	3	3	3	2	2	2	2	2	2
Meijel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Middelburg	4	4	4	4	3	3	2	2	2
Middelharnis	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Midden-Delftland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Midden-Drenthe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mill en Sint Hubert	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Millingen aan de Rijn	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Moerdijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0

⁹ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk.

¹⁰ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Haelen, Hunsel, Roggel en Neer en Heythuysen.

¹¹ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Heel, Maasbracht en Thorn.

¹² Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Medemblik, Noorder-Koggenland en Wognum.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Montferland	-	-	-	-	-	-	0	0	0
Montfoort	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mook en Middelaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Moordrecht	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Muiden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Naarden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nederlek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neder Betuwe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nederweert	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neerijnen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Niedorp	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nieuw-Lekkerland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nieuwegein	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Nieuwerkerk a/d IJssel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nieuwkoop ¹³	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noord-Beveland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noordenveld	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noordoostpolder	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noordwijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noordwijkerhout	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nuenen c. a.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nunspeet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nuth	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nijefurt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nijkerk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nijmegen	16	16	16	16	15	15	15	15	15
Oestgeest	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oirschot	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oisterwijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oldebroek	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oldenzaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Olst- Wijhe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ommen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onderbanken	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oosterhout	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oostflakkee	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oost-Gelre ¹⁴	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Ooststellingwerf	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oostzaan	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opmeer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opsterland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oss	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Oud-Beijerland	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Oude IJsselstreek ¹⁵	-	-	-	-	-	-	2	2	2
Ouder-Amstel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ouderkerk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oudewater	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Over Betuwe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Papendrecht	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pekela	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Purmerend	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Putten	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹³ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Nieuwkoop, Liemeer en Ter Aar.

¹⁴ Deze gemeente is van naam veranderd en heette voorheen Groenlo.

¹⁵ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Gendringen en Wisch.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pijnacker-Nootdorp	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Raalte	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reeuwijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reiderland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reimerswaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Renkum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Renswoude	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reusel-De Mierden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rheden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rhenen	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ridderkerk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Roerdalen ¹⁶	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Roermond ¹⁷	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Roosendaal	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Rotterdam	65	63	61	62	62	62	62	62	62
Rozenburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozendaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rucphen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rijnwaarden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rijnwouda	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rijssen-Holten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rijswijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Schagen	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Scheemda	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Schermer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Scherpenzeel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Schiedam	5	4	4	4	4	4	4	4	4
Schiermonnikoog	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Schinnen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Schoonhoven	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Schouwen-Duiveland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Schijndel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sevenum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Simpelveld	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sint-Anthonis	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sint-Michiëlsgestel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sint-Oedenrode	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sittard-Geleen	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Skarsterlan	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sliedrecht	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Slochteren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sluis ¹⁸	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Smallingerland	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Sneek	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Soest	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Someren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Son en Breugel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spijkenisse	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Stadskanaal	3	0 ¹⁹	3	1	1	1	1	1	1

¹⁶ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Ambt-Montfort en Roerdalen.

¹⁷ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Roermond en Swalmen.

¹⁸ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Sluis-Aardenburg, en Oostburg (2002).

¹⁹ Het betreft hier geen daling van het aantal coffeeshops, maar een correctie

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Staphorst	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stede Broec	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Steenbergen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Steenwijkerland	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Stein	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ten Boer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terneuzen	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Terschelling	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Texel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Teylingen ²⁰	-	-	-	-	-	-	-	0	0
Tholen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tiel	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Tilburg	13	13	13	13	13	13	13	13	13
Tubbergen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Twenterand	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tynaarlo	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tytsjerksteradiel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ubbergen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uden	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Uitgeest	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uithoorn	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Urk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utrecht	20	18	17	18	18	17	17	17	14
Utrechtse Heuvelrug ²¹	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Vaals	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Valkenburg a/d Geul	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Valkenswaard	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veendam	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Veenendaal	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Veere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veghel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veldhoven	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Velsen	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Venlo	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Venray	0	2	2	2	2	2	2	2	2
Vianen	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vlaardingen	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Vlagentwede	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vlieland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vlissingen	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Vlist	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voerendaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorschoten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorst	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vugt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waalre	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waalwijk	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Waddinxveen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wageningen	3	3	3	3	3	3	3	3	3

door de gemeente van het aantal in 1999.

²⁰ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Sassenheim, Voorhout en Warmond.

²¹ Deze gemeente is een samenvoeging van de gemeenten Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum en Maarn.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wassenaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waterland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Weert	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Weesp	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Werkendam	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wervershoof	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Westerveld	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Westervoort	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Westland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
West Maas en Waal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Weststellingwerf	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Westvoorne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wierden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wieringen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wieringermeer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Winschoten	2	3	2	3	2	2	2	2	2
Winsum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Winterswijk	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Woensdrecht	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Woerden	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Wormerland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Woudenberg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Woudrichem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wunseradiel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wijchem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wijdmeren	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wijk bij Duurstede	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wymbritseradiel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IJsselstein	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zaanstad	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Zaltbommel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zandvoort	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Zederik	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zeevang	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zeewolde	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zeist	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zevenaar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zevenhuizen- Moerkapelle	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zoetermeer	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zoeterwoude	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zuidhorn	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zundert	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zutphen	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Zwartewaterland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zwolle	4	5	5	5	5	5	5	5	4
Zwijndrecht	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Zijpe	0	0	0	0	0	0	0	0	0

